

KIEHTOVA PUOLA-KERÄILY

TAVASTFORUM

**FORSSAN, HYVINKÄÄN, HÄMEENLINNAN, RIIHIMÄEN, TOIJALAN JA VALKEAKOSKEN
POSTIMERKKIKERHOJEN TIEDOTUSLEHTI 3/2022, NRO 43**

VIIALAN ASEMA

ROINE-ALUKSESTA

TAVASTEX-22

Hämeenlinna Aulanko 9.-10.9.2022

Näyttelyluettelo

TAVASTEX-22-NÄYTTELYLUETTELO

Tavastforum-postimerkkikerhot

Hämeenlinnan Postimerkkikerho ry

Kokoukset ovat parittomien viikkojen tiistait, Luther-talolla, Lukiokatu 1, Hämeenlinna. Ovet avataan noin kello 16.30 vaihtoa ja kahvia varten. Huutokauppakohteiden kierrättäminen kello 17.30 alkaen. Varsinainen kokous alkaa kello 18.

Syyskausi 2022 16.8., 30.8., 13.9., 27.9., 11.10., 25.10., 8.11., 22.11. ja 20.12. joulukokous.

Forssan Filatelistikerho ry

Kokoukset parittomien viikkojen keskiviikot Tölön liikekeskuksen kerhuhuoneella, Lehmuskatu 1, Forssa, kello 18–21.

Syyskausi 2022 17.8., 31.8., 14.9., 28.9., 12.10., 26.10., 9.11., 23.11. ja 7.12. joulukokous.

Hivinkään Postimerkkikerho ry

Kokoukset parillisten viikkojen keskiviikot **kello 18, ovet avataan kello 17** kahvin ja merkkien vaihdon ja myynnin merkeissä. Kerhoiltojen ohjelma löytyy kerhon Internet-sivuilta. Paikka Kaupungintalon kellari vanhalla villatehtaalla Kankurinkatu 6, sisäänkäynti kaupungintalon portaiden oikealla puolella olevasta portaikosta.

Syyskausi 2022 24.8., 7.9., 21.9., 5.10., 19.10., 2.11., 16.11., 30.11. ja 14.12.

Riihimäen Postimerkkeilijät ry

Kokoukset ovat parillisten viikkojen tiistait kello 18, ovet aukeavat kello 17, **uusi kokouspaikka** Lopentie 3–7 Riihimäki, Reserviläisten kerhotila

Syyskausi 2022 23.8., 6.9., 20.9., 4.10., 18.10., 1.11., 15.11., 29.11. ja 13.12.

Parittomien viikkojen maanantaisin on kokoelmanrakentamisilta vanhalla kerholla noin kello 17 alkaen.

Toijalan Postimerkkeilijät ry

Syyskausi 2022 elo–joulukuun ensimmäisenä arkimaanantaina kello 18 Senioritalon tuvassa, Kirkkotori 6 Toijalan torin varrella.

Valkeakosken Filatelistit ry

Kokoukset ovat parillisten viikkojen torstait kello 18 alkaen. Paikka Ulvajankadun kerhomaja, Kerhomajankatu 1, Valkeakoski, jokaisessa kokouksessa esitelmä filateelisesta aiheesta.

Syyskausi 2022 8.9., 22.9., 6.10., 20.10., 3.11., 17.11., 1.12. ja 15.12.

Tavastforum-lehti postitetaan näiden kerhojen jäsenille jäsenetuna.

Suomen uutuuksia syyskuussa

Posti on julkaisee 7.9.2022 *Muumit ABC*-postimerkit. Ne liittyvät Moomin Characters -yhtiön lukemista ja kirjoittamista edistävään kampanjaan. Postimerkkivihkossa on 6 erilaista kotimaan ikimerkkiä.

Suomen Kansallisteatteri täyttää 150 vuotta ja Kansallisbaletti 100 vuotta, minkä johdosta ne saavat yhteisen postimerkkijulkaisun. Merkeissä on valokuvia Kansallisteatterin ja Kansallisbaletin tuotantoja nykyvuosilta. Postimerkkiarkissa on 10 erilaista kotimaan ikimerkkiä.

Postin vuoden 2022 taidepalkinnon sai kuvanveistäjä **Kim Simonsson**, jonka kahdesta veistoksesta julkaitaan syyskuussa omat postimerkit.

Tavastforum-yhteisön näyttelyjakso alkamassa

Kanta-Häme ja Tavastforum-yhteisö on alkavalla toimintakaudella vahvasti esillä suomalaisen filatelian todellisuudessa. Runsaan puolen vuoden aikana alueellamme järjestetään kaksi kansallista postimerkinäyttelyä – TAVASTEX-22 ja Riihex2023.

Tavastexin järjestelyt alkavat olla loppusuoralla. Onnistuimme kokoamaan näyttelytoimikunnan, jossa meillä on oikeanlaista asiantuntemusta ja pitkäaikaista kokemusta niistä taidoista ja tiedoista, mitä näyttelyn rakentaminen on tarvinnut: organisointikykyä, filateelista tietämystä ja taitoa, tietojärjestelmien hallintaa ja niin edelleen. Hankaliin kysymyksiin apua on saatu valtakunnallisilta asiantuntijoilta. Puolentoista vuoden työskentely on edennyt hyvin eikä kummempia murheita ole ollut. On syytä mainita sekkin, että hotelli Aulangon kanssa järjestelyt ovat koko ajan sujuneet mallikkaasti.

Jossain vaiheessa keväällä jännitimme, saammeko näyttelyyn riittävästi kokoelmia. Toiveikas tavoite oli saada kootuksi noin 500 kehystä. Alkuun tavoite tuntui lievästi ylimitoitetulta, kun ilmoittautumisia kertyi kovin hitaasti. Mutta vauhti kasvoi viikko viikolta ja lopulta kokoelmia oli kehysmäärässä laskien runsaasti yli 500. Eri syistä määrä on nyt laskenut 505 kehukseen, joka hyvin mahtuu Aulanko-areenalle. Kaikki ilmoittautuneet pääsevät näyttelyyn, vaikka loppukeväästä jostakin alettiin levittää huhua, että kokoelmia on ilmoitettu paljon yli kehysmäärän ja joudutaan karsimaan mukaan pääseviä. Tosiasiassa näin ei ollut. No, ankat ovat ankoja.

Areenalla on kymmenkunta myyntipaikkaa, jotka saatiin helposti myytyä. Näin meillä on paikalla edustava joukko suomalaisia ja ruotsalaisia kauppiaita ja huutokauppahuoneita.

Seuraava ponnistuksemme alkaa toden teolla tämän lehden ilmestymisen aikoihin, kun syksyn kerhotoiminta käynnistyy. Talkoolaisia tarvitaan kohtuullinen joukko, jotta näyttely saadaan pystytettyä, vietyä läpi ja aikanaan purettua. Rekrytointi tehtäviin alkoi jo keväällä, mutta parissa viikossa teitä on saatava lisää. Niinpä 9.–10.9. Aulanko-areenalle lienee saatu pystytettyä näyttely, jossa esitellään noin 78 rakentajan noin 101 kokoelmaa noin 505 kehysessä.

Olemme TAVASTEX-näyttelytoimikunnassa sopineet, että näyttelyluettelo liitetään osaksi tämän Tavastforumin sisältöä. Näin saadaan Tavastforum-yhteisöä pidettyä myös esillä näyttelyssä. Samalla lehdestä otetaan normaalia suurempi painos. Lisäksi lehden kaikki painatus- ynnä muut kulut maksaa näyttelyorganisaatio.

Katsomme joskus myöhemmin – keväällä, miten tavastforumilaiset aidosti selvisivät alkavan toimintajakson haasteista.

Antoisaa ja aktiivista keräilykautta kaikille!

Timo Lilja

Kerhojen nettisivut löytyvät Filatelistiliiton sivujen kautta www.filatelisti.fi

TAVASTFORUM NUMERO 3/2022, 11. VUOSIKERTA. ILMESTYY 4 KERTAA VUODESSA

JULKAISIJAT: Hämeenlinnan Postimerkkikerho, Forssan Filatelistikerho, Hyvinkään Postimerkkikerho, Riihimäen Postimerkkeilijät, Toijalan Postimerkkeilijät ja Valkeakosken Filatelistit.

Toimituskunta

Timo Lilja timo.lilja@pp.inet.fi päätoimittaja

Heikki Heino, puh. 040 779 8416

Pauli Ihamäki, pauli.j.ihamaki@gmail.com

Tuomo Riekkinen, tuomo.riekkinen@pp.inet.fi

Reijo Myller, reijo.myller47@gmail.com

Matti Parkkonen, matti.parkkonen@pp2.inet.fi

Lauri Poropudas, lauri.poropudas@pp.inet.fi

Kari Tapola, kari.tapola@gmail.com

Asko Tyvelä, tyvela@kolumbus.fi

Aineistopäivät numero 4/2022 viimeistään **21.11.2022**.

Lehti ilmestyy vuosittain neljänä numerona: helmi-, touko-, elo- ja joulukuussa.

Painopaikka Hämeenlinnan OffsetKolmio Oy

Taitto Lauri Poropudas lauri.poropudas@pp.inet.fi

Osoitteenmuutokset: Varstatie 28, 13500 Hämeenlinna tai jukka.koljonen@kolumbus.fi

Toimituksella on oikeus toimittaa ja muuttaa kaikkea sille jätettyä aineistoa.

ISSN-L 2242-7759 ISSN 2242-7759

Ilmoitushinnat: takakansi 200 €; sisäkannet 1/1 sivu 160 €, ½ sivua 90 €; muut 1/1 sivu 120 €, ½ sivua 60 €

Tervetuloa TAVASTEX-22-näyttelyyn!

Vuoden 2022 kansallinen postimerkki- ja postikorttinäyttely TAVASTEX-22 järjestetään 9.–11.9.2022 Hämeenlinnassa Aulanko Arenalla.

TAVASTEX-22 on Hämeenlinnan Postimerkkikerhon 15. suurempi näyttely ja kymmenes kansallinen. Viisivuotisjaksotukseen tuli tauko 2017, jolloin Suomessa järjestettiin kansainvälinen FINLANDIA 2017 -näyttely.

Näyttelyyn osallistuu noin 500 kehyksellistä, 103 kokoelmaa filatelialla ja postikortteja keräilyharrastuksen laidasta laitaan. Mukana on filatelian keräilyalan huippukokoelmia: kaikki suomalaiset postimerkkimallit ja erikoisia ulkomaita, ehiöitä ensimmäisistä alkaen, postihistoriaa, leimamerkkejä, postikortteja ja vapaan luokan kokoelmia – katsottavaa on kaikille. Enemmän kokoelmista tämän lehden näyttelyluettelosta.

Näyttely on avoinna yleisölle perjantaina ja lauantaina kello 10–17, sunnuntai on kokoelmien palautteelle.

Näyttely on myös mukava kauppiastapahtuma. Kauppiaspaikan ovat varanneet Vesa Järvistö (Systeemi.net) ja Juhani Kemi, Hellman-Huutokaupat ja Merkki-Albert Suomesta sekä Arno Aspäck, Philea ja Postiljonen

Aulanko Areena on Aulangon kylpylän yhteydessä, sinne pääsee golfkentän puolelta: portaat vievät kylpylään, Areenan ovet ovat portaista oikealle.

Ruotsista sekä Ahvenanmaan posti, se edustaa myös Suomen postia. *Suomen Postimerkkilehti* ja Suomen Filatelistiseura sekä Hämeenlinnan Postimerkkikerho ovat myös mukana.

Vastoin alkuperäisiä suunnitelmia Postimuseon vanhaa postiautoa ei nähdä eikä sen kyytiin pääse, sillä museo perui auton tulon näyttelyyn.

Talkooväkeä tarvitaan

Näyttely on ponnistus Hämeenlinnan Postimerkkikerholle, mutta onneksi hämäläisillä kerhoilla on paljon yhteistyötä – se on nähty aiempien näyttelyiden yhteydessä ja tullaan näkemään ensi maaliskuussa Riihimäen kansallisessa.

Kerhoissa on kiertänyt talkoolaisien listoja. Jos et vielä ole laittanut nimeäsi listaan, niin laita ihmeessä. Talkoolaisille on luvassa illanvietto perjantaina.

Palmares

Palmares eli palkintojenjakoillallinen järjestetään lauantaina 10.9. kello 19 alkaen. Kyseessä on perinteinen tilaisuus, missä palkitaan läsnä olevat näyttelyyn osallistuneet, julkistetaan mestariluokan Grand Prix -palkinnon saaja ja jaetaan kunniapalkinnot.

Iltaa vietetään illallistaen ja hyvästä filateelisesta seurasta nauttien. Illalliskortti maksaa 75 euroa, mutta talkoolaisille se on luvassa halvemmalla.

Näyttelyn ohjelma

Näyttely järjestetään Hämeenlinnassa Aulanko Arenalla Hotelli Scandic Aulangolla 9.–11.9.2022. Areenaan käydään golfkentän puolelta kylpylän viereisestä ovesta.

Näyttely on avoinna yleisölle perjantaina 9.9. ja lauantaina 10.9. kello 10–17.

Näytteilleasettajat laittavat kokoelmiaan kehyksiin torstaina 8.9. kello 10 alkaen. Näytteilleasettajien **palautetilaisuus** on sunnuntaina kello 10–12, minkä jälkeen kokoelmia ryhdytään purkamaan. **Aikoja palautetilaisuuteen** voi varata kerhon osastolta näyttelyn aikana. Kokoelmia tuotaessa ja pois vietäessä ne kuitataan kerhon edustajalle.

Talkooporukkaa tarvitaan keskiviikkona kello 12 lähtien pystyttämään kehyksiä.

Torstaina talkoolaisia tarvitaan laittamaan kokoelmia kehyksiin kello 10 alkaen. Kokoelmien laittaminen jatkuu iltaan asti, sillä osa tuo kokoelmansa vasta silloin.

Talkooväkeä tarvitaan myös sunnuntaina, kun kokoelmat otetaan kehyksistä ja kehykset puretaan – mitä enemmän, sen nopeammin hommasta selvitään.

Palkintojenjakoillallinen on hotellin ravintolassa lauantaina kello 19 alkaen. Palmareslippuja voi ostaa kerhon sivuilta www.hmlpmkerho.fi ja 24.8. jälkeen timo.lilja@pp.inet.fi, puhelin 040 744 5049. **Illallisliput on noudettava** kerhon osastolta lauantaina kello 12 mennessä. Jos lippuja jää, voi niitä kysellä kerhon osastolta lauantaina.

Näyttelyn tuotteet

Kerho on julkaissut näyttelyä varten kaksi omakuvapostimerkkiä ja kolme korttia. Merkit kuvaavat talvista Pumppuhuonetta Aulangolla ja *Urho*-laivaa. Postikorteissa nähdään **Jaana Aallon** maalaukset Pumppuhuoneesta ja *Urho*-aluksesta. Filatelistiliitto kustansi kortit *Urho*-laivan vasta löydetystä 25 pennin merkistä ja Jaana Aallon maalaaman *Urhon* kuvan.

Jaana Aallon Pumppuhuonetta ja *Urhoa* kuvaavien korttien alkuperäistyöt ovat näyttelyn kunniapalkintoina.

Kerhon myyntipöydällä on tarjolla myös vanhempia omakuvatuotteita, kuten Aulangolla olevaa huvimajaa kuvaavaa omakuvamerkkiä tai hotellia kuvaavaa korttia, sekä kerhon 80-vuotishistoriikkia. Myyntipöydältä lunastetaan myös palkintojenjakoillisten eli palmaresin liput.

Graafikko ja kaivertaja Martin Mörck

Martin Mörck (1955) on norjalaislähtöinen, Ruotsissa asuva kaivertaja ja graafikko. Mörck on kaivertanut noin 700 postimerkkiä ja lukuisia seteleitä ympäri maailmaa. Kaivertaja käyttää vähintään 60 tuntia viikossa kaivertamiseen.

Mörck kaivertaa teräslevylle, kuva syntyy erilaisten viivojen ja pisteiden yhdistelmänä. Luonnokset hän tekee kynällä ja musteella, ne luovat illuusion kaiverruksesta.

Mörck kasvoi taiteilijaperheessä. Perheen studiossa hän tutustui piirtämisen ja maalaukseen. Hänen isänsä oli graafikko ja postimerkeilijä, joten Martin näki yhteyden postimerkki-kaiverruksen ja saksalaisen taiteilija **Albrecht Dürerin** kaiverrustöiden välillä – hän alkoi vain kaivertamaan.

Kehittääkseen kaiverrustaitojaan hän meni vuodeksi kaivertaja **Arne Wallhornin** oppipojaksi Ruotsin Postiin. Sen jälkeen hän on ollut alalla freelancerina vuodesta 1977.

Martin on tehty postimerkkikaiverruksensa ensisijaisesti Pohjolan ja Baltian maiden, mutta myös Ranskan, Monacon, USA:n, Kanadan, Kiinan ja muille posteille. Tärkein on ollut Ruotsi.

Mörck näkee postimerkit taideteok-

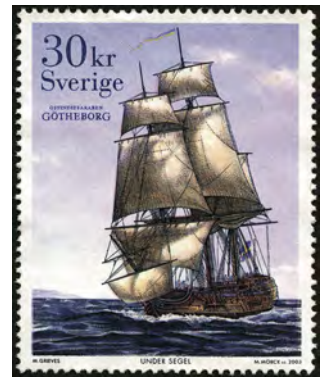

Martin Mörck kuvassa vuodelta 1999 Filatelistia varten – eipä hän juuri tuosta ole muuttunut. Martin on jovi-aali henkilö, joka on valmis myös autamaan, kuten antamalla TAVASTEX-näyttelyyn kunniapalkinnon.

sina, hän arvostaa niiden taiteellista arvoa. Hän rakastaa kaivertajan työssä sitä, että päässä olevat ideat päätyvät paperille käsien kautta.

Mörck teki ensimmäisen postimerkinsä Ruotsin postille 1977: pöllö, 45 äyriä. Se toi hänelle postista vakituisen toimeksiantajan. Ranskalle hän teki ensimmäisenä filosofi **René Descartes’ia** kuvaavan postimerkin 1996.

Mörck rakastaa mertaa ja purjeh-

Meri on Mörckille tärkeä taiteessa ja vapaa-ajalla. Hän on tehnyt lukuisia merkkejä erilaisista laivoista, tässä Göteborg vuodelta 1992.

timista. Hän on osakkaana vanhassa luotsialuksessa, ja hän on kaivertanut lukuisia merenkäyntiin liittyviä postimerkkejä, usein purjealusista, kuten Ruotsille *Europa*-julkaisu 1992, *Merenkulun perintö* 1999 ja *Purjealusia* 2008 sekä Ruotsin ja Suomen yhteisjulkaisu Suomenlinnasta 2006: siinäkin on kaikissa kolmessa merkissä aluksia.

Yksi tärkeä tilaaja Mörckille on ollut Grönlannin posti, jolle hän on tehnyt julkaisuja saaren elämästä, luonnosta ja historiasta. Yksi oli pienoisarkkisarja Grönlannin tutkimus-

Nykyisin kaiverruksella tehdään lähinnä mustan värin linjat postimerkkeihin, kuten tässä Mörckin kaivertamassa tanskalaisjulkaisussa (2009), keskellä musta kaiverrustyö. Muut värit tulevat offsetpainannasta. Aiemmin tehtiin moniväritöitä usean värin kaiverruksina, siis kaikki värit tulivat kaiverruslaatoista. Offsetoihin kaiverrus antaa ryhtiä.

matkoista 2003–2014 ja laivasarjaa 2002–2005. Hän on työstänyt sarjaa Grönlannin kaloista, se alkoi 2018 ja loppui tänä vuonna. Osan eri maiden merkeistä Mörck on vain suunnitellut, jos niitä ei ole kaiverrettu.

Myös Ahvenanmaan posti on käyttänyt Mörckin osaamista hyväkseen. Tänä vuonna ilmestyy jo yhdeksäs hänen suunnittelemansa pienoisarkki kiinalaisista horoskooppimerkeistä.

Martin Mörck on tehnyt lukuisia kuninkaallisia kuvaavia merkkejä, erityisesti kuningatar Silviasta ja Margaretaasta, mutta myös Kaarle Kustaasta.

Mörckillä onnistuu kaiverrettäviksi kaikenlaiset elämänilmiöt abstrakteista kuvioista eläimiin ja ihmisiin, laivoista ja veneistä lentokoneisiin, avaruus ja urheilu. Itse hän pitää vaikeimpana kaiverrettavana taidetta.

Mörck on myös toiminut kaivertajien kouluttajana ja hän on kirjoittanut

Yksi Mörckin hienoista töistä on merkki Ranskalle kuvanveistäjä ja arkkitehti Jean Goujonista (1510–1567). Merkissä näkyy hienosti alkuperäistyön reliefiluonne.

kirjoja tai ollut mukana kirja- ja artikkeliprojekteissa, jotka käsittelevät kaiverrustaidetta.

Mörckin ensimmäinen työ Ahvenanmaalle oli Färjsundin silta vuonna 1987 – yhteistyö on jatkunut ja jatkuu hedelmällisenä.

Islannin käsikirjoituksia kuvaavat merkit ilmestyivät 2014 – on siinä ollut kaivertajalla väkertämistä.

Postimerkkitaidetta postimerkinäyttelyssä

Kansallisessa TAVASTEX-22-postimerkinäyttelyn yksi erikoisuus on postimerkkitaide. Mutta ei siinä mielessä kuin asia yleensä ymmärretään postimerkkien suunnittelutaitteena, vaan taiteena, mikä on tehty postimerkeistä.

Näyttelyssä on esillä oululaisen **Elisa Hernetkosken** triptyyki. Sen kuvitus on tehty kokonaan postimerkeillä – ei siis maalia tai muita perinteisiä taiteentekovälineitä, vaan ainoastaan postimerkkejä.

1900-luvun alupuolella on posti-

merkeistä tehty ainakin Ruotsissa pari muotokuvaa, toinen sikäläisen postin johtajasta ja toinen huomattavasta filatelistista, **Hans Lagerlöfistä**, joka rikastui Yhdysvalloissa suomalaisella sellulla ja sahatavaralla 1900-luvun alussa.

Viialan rautatieasema

Pauli Ihamäki

Vuoden 1872 valtiopäivät ottivat Turun ratahankkeen käsiteltäväksi. Turkulaiset lupasivat miljoona markkaa apua ja olisivat myöntäväisiä ottamaan osaa myös liikennekustannuksiin, jos rata Turkuun alkaisi Viialasta. Myöhemmin kompromissiratkaisu puolsi Toijalaa. Kun saatiin vielä tekniset ja kustannuseikat avuksi, tuli Toijalasta Suomen toiseksi vanhin risteusasema. Toijalan asemalla pidettiin vihkiäisjuhlat 22.6.1876, koska se oli kolmen radan yhtymäkohta. Mahtaako olla Toijalassa pidetty sen jälkeen niin hienoja juhlia?

Akaan pitäjän toinen asema oli Viialassa. Se määrättiin aluksi neljänteen, mutta liikenteen lisääntyessä korotettiin kolmanteen luokkaan. Asemarakennus pystytettiin Viialan kartanon maille parin sadan metrin päähän kartanon päärakennuksesta. Matkustajien lukumäärä 1878 oli Viialassa 3362 ja 1915 jo 21 099. Viiala kasvoi teollisuuden ansiosta Toijalaa ripeämmin.

Toijala ja Viiala ovat vuosien mitaan yhä läheisemmin liittyneet Tampereen taloudelliseen vaikutuspiiriin kuuluen "Tampereen äärimmäiseen esikaupunkialueeseen".

Junayhteydet paranivat Turkuun hitaammin kuin Helsinkiin. Rahti- ja pikatavara olivat ratkaisevaa Toijalan ja Viialan asemien kehitykselle. Tavarakuljetuksessa Viiala oli selvästi ensimmäinen. Sen teollisuuslaitosten tuotanto kuljetettiin markkinoille kokonaan rautateitse. Viiala kuului keskikokoista suurempiin asemiin, kun taas Toijala oli katsottava tässä suhteessa vaatimattomaksi paikaksi.

Viialan asema valmistui 1876 ja sitä laajennettiin arkkitehti **Bruno Granholmin** suunnitelmien mukaan 1908. Vuonna 1915 Viialan aseman raiteiden pituus oli 1635 metriä ja vaihteita oli kahdeksan.

Lipunmyynti Viialan asemalla päättyi 1998 ja samana vuonna matkustajalaiturit rakennettiin aiempaa pohjoisemmaksi. Asemarakennus ja

Harvinainen asemakortti Viialan tasemasta. Se on lähetetty postivaunussa Helsinkiin 1903.

Viialan asema, siis tänään vain seisake, kuva netistä Akaan Seutu -lehti.

tavarasuoja purettiin alueen muutos- töiden vuoksi 1999. Tavaraliikenne lopetettiin ja pistoraide lakkautetulle vaneritehtaalle katkaistiin 2004.

Viiala on seisake taajamassaan Akaassa rataosalla Riihimäki–Tampere. Siellä on lippuautomaatti ja korkeat laiturit sekä esteetön kulku matalalattiajunaan. Matkustajia varten on katokset ja liikenneinfonäytöt. Ase-

malla pysähtyvät Tampereen seudun lähiliikenteen M-junat sekä Helsingin seudun lähiliikenteen R-junat. Raiteet alittaa tunneli laiturilta toiselle. Juna- vuoroja on arkisin 9 vuoroparin verran ja viikonloppuisin 6–7 vuoroparia.

Valtioneuvosto julisti Viialan vuo- den 1932 alusta itsenäiseksi kunnaksi. 2007 Viiala yhdistettiin Toijalan kau- pungin kanssa Akaan kaupungiksi.

Aiemmat asemaesittelyt

Riihimäki Timo Salminen 1/2021
Hyvinkää Kimmo Matinlassi 2/2021
Hämeenlinna Matti Parkkonen 3/2022
Turenki Seppo Salonen 4/2021
Ryttylän Seppo Salonen 1/2022
Toijala Pauli Ihamäki 2/2022

RiiHeX2023

Kansallinen postimerkinäyttely **Rii- HeX2023** järjestetään 24.–26.3.2023 Riihimäen Urheilutalolla, osoittees- sa Pohjolankatu 6, 11120 Riihimäki. Näyttelyn järjestävät Riihimäen Posti- merkkelijät ry ja Hyvinkään Posti- merkkikerho ry. Näyttelytoimikunnan puheenjohtaja on **Heikki Virtanen** ja tuomariston puheenjohtaja **Jukka Mäkinen**.

Näyttelytoimikuntaan kuuluvat tässä vaiheessa Heikki Virtanen ja **Jarmo Palkia** Riihimäeltä sekä **Antti**

Heinonsalo ja **Kimmo Matinlassi** Hyvinkäältä.

Lisätiedot: pikkuhessu82@gmail.com, puhelin 044 536 2097.

Forssan Filatelistikerhon 90-vuotisjuhla

Forssan Filatelistikerhon 90-vuo- tisjuhla ja -näyttely 1.–2.10.2022 Järjestöjentalolla Kuhlankatu 17. Juhlaillallinen nautitaan lauantaina 1.10. kerhotilassa Rajakatu 11. Juhla- alustuksena kuullaan **Mikael Col- lanin** luento mallin 1930 vihreästä 50-pennisestä, joka ilmestyi samaan

aikaan kerhon perustamisen kanssa. Näyttelyssä tulee olemaan 120 kehys- tä postimerkkeilyä ja keräilyä laidasta laitaan, kerhokokoelmista kultamitali- kokoelmiin: merkkien lisäksi aiheita, kortteja, kotiseutua. Tilaisuuden ainoa kauppiaa on **Vesa Järivistö** Tampe- reelta.

NORDIA 2023 Islannissa

Koronan takia tauolla olleet pohjois- maiset NORDIA-näyttelyt alkavat taas, kun seuraava 2.–4.6.2022 järjes- tetään Islannin Garðabærissä. Se on itse asiassa Reykjavikin esikaupun- kialuetta.

Näyttelyn teemana on Islannin pos- timerkkien 150-vuotisjuhla. Garða- bærissa on järjestetty jo ainakin kaksi pohjoismaista näyttelyä.

Färssaarten ensimmäinen kirja

Ensimmäinen färinkielinen kirja pai- nettiin vuonna 1822, kun **H. C. Lyng- bye** julkaisi *Färssaarelaiset sankaril- liset balladit Sigurdista, lohikäärme Fafnirin tappajasta ja hänen sukulai- stiaan*.

Teksti oli transkriptio balladista, joka on peräisin laajasta färssaarten suullisesta perinteestä, jossa laulut esittää päälaulaja suljetussa tanssija-

ketjussa, joka laulaa kuoron muka- na. Merkin suunnitteli **Ole Wich**, se ilmestyi 16.5.2022

Roine-alukset

Luin hienon Valkeakosken vesiliikennejutun *Tavastforumista* 2/2022. Sillä on pieni yhtymäkohta myös ”Parais-kokoelmaani” ja kotitaloomme. Vuonna 1963 ilmestyneellä yleismerkkillä on kuva-aiheena Hessundin silta, joka Saaristotien varrella ennen Paraisten keskustaa (Malmia) yhdistää Kirjalan ja Kyrklandetin saaret toisiinsa. Merkille on taiteilija halunnut saada mukaan vesiliikennettä ja jostain syystä käyttänyt mallina Roine-alusta.

M/S Roine rakennettiin Teljän telakalla Porissa ja ainakin vesillelaskun yhteydessä oli meressä, mutta sitä lähempänä Paraista se tuskin kävi! Jutun kuvatekstissä käytetään termiä ”uudistettuna” mutta ”uusi Roine” oli täysin uusi alus, vain nimi oli lainattu aiemmalta.

Asumme noin 500 metriä itään sil-
lasta Kirjalan saaren puolella. Kahdesti vuodessa silta ja ilta-aurinko tarjoavat hienon näkymän rantaamme. Silta, jossa on rinnakkain kaksi betonikaarta, on tarkoitus uusina lähi-vuosina, saa nähdä löytyykö loppujen lopuksi rahaa. Sillan ensimmäinen kaariosa valmistui jo vuonna 1937 ja sitä levennettiin toisella kaarella 2-kaistaiseksi vuonna 1967.

Klaus Juvas

Edellisen johdosta

Klaus Juvas on aivan oikeassa, kyseessä on aivan eri alus, vain nimi on sama. Moka on minun, jutun kirjoittajan. Olin lukenut M/S Roine-lai-
vasta jo aiemmin Juvaksen kirjoitta-
man artikkelin, mutta se ei muistunut mieleeni.

Edelliseen juttuuni piti tulla myös luettelo Vanajalla liikkuneista aluk-
sista, siis niistä, joista minulla on tie-
toa. Luettelo ei kuitenkaan mahtunut
mukaan, joten se on tämän *Tavastfo-
rumin* sisällä olevassa TAVASTEX-
22-näyttelyn luettelossa.

Alusluettelon piti osoittaa juuri se,

Vuoden 1963 yleismerkisarjan 1,75 mk postimerkki, Hessundin silta ja m/s Roine.

Alla valokuva postimerkin kanssa samoilta ajoilta. Postimerkillä vielä näkyvä sillan kaaren vasemmassa juuressa ollut ”valotolppa” on poissa.

SUOMI FINLAND 1 LUOKKA KLASS

*Kahdesti vuodessa (huhti- ja mar-
raskuussa) tarjoaa Hessundin silta
”oman auringonlaskunäkymän”.
Paraisten Filatelistien omakuvapos-
timerkki vuodelta 2009. Valokuva
Kristiina Juvas.*

M/S Roine veteen laskettuna kesäkuussa 1950 Teljän telakalla Porissa.

Alkuperäinen S/S Roine-alus, mihin Juvas tekstissä viittaa ei todellakaan ollut sama kuin 1950 Porissa valmistunut M/S Roine.

Yksi monista m/s Roine-postikorteista, joita Hopealinjat julkaisi.

ettei laivan nimi takaa mitään, kuten oheen luetteloiu S/S Jatko-aluksen nimien muutokset: samalla laivalla on saattanut olla todella monta nimeä ja toisaalta sama nimi on annettu vaikka kuinka monelle alukselle. Niinpä on aina syytä tarkistaa onko alus todella se, josta puhutaan. Tässä tapauksessa oli siis kaksi eri alusta.

Lauri Poropudas

Jatko-aluksen nimet

Alla on s/s ja m/s Jatko-laivan nimienkehitys, sijainnit ja omistajat

- 1873 s/s Jatko Hämeenlinna Hämeen Tavarankuljetus Oy
- 1880 s/s Jatko Tampere Kapteeni Anshelm Grahn
- 1890 s/s Jatko Hämeenlinna K. Giltig, A.Grahn
- 1894 s/s Ruokola Pälkäne Ruokolan kartano
- 1904 s/s Längelmävesi Längelmäki Längelmäen Höyrylaiva Oy
- 1917 s/s Längelmäki Längelmäki Längelmäen Höyrylaiva Oy
- 1917 s/s Längelmäki I Längelmäki Längelmäen Höyrylaiva Oy
- 1917 s/s Pyynikki Tampere Tampereen työväenyhdistys
- 1927 s/s Salmi Pohjaslahti Naurissalmen saha
- 1962 m/a Pyynikki Tampere Suomi-Neuvostoliitto-seura
- 1969 m/a Pyynikki Tampere Reino Lehtinen, Bruno Kanerva
- 1977 m/a Pyynikki Tampere Runoilijantie Oy
- 1987 m/a Ikaalinen Ikaalinen Runoilijantie Oy
- 2000 m/a Pintele Valkeakoski Mauri Leppälä
- 2003 m/a Pintele Valkeakoski Valk Line Oy
- 2003 m/a Jatko Valkeakoski Ari Sirén
- 2008 s/s Jatko Valkeakoski Ari Sirén
- 2011 s/s Jatko Ruovesi Kompale Oy

Roineen viimeisin? omistaja antoi alukselle uuden nimen: m/s Viikinsaari.

Jatko elokuussa 2006.

Kiehtova Puola-keräily

Pauli Ihämäki

Hankin 1980-luvulla vaihtokave-
reita vanhan koulutoverin leh-
den välityksellä. Unkarista ja Puolasta
löytyi osoitteita. Hankin Puolan kan-
siot ja kirjoittelin kirjeitä Varsovaan
ja pikkukaupunki Lomzaan. Tavallisia
merkkejä alkoi kertyä.

Etsin silloin myös Puolan partio-
järjestön (ZHP) leimakohteita. Puola
oli ainoa itäblokin maa, missä partio
saattoi omine tunnuksineen valvotusti
toimia kommunistihallinnon aikana.
Ehkä katolisella kirkolla oli tähän
vaikutusta.

Leimoja julkaistiin runsaasti ja
niistä painettiin luetteloita. Rouvan
kanssa kävimme Varsovassa tapaa-
massa yhtä vaihtokaveria. Pienellä
itäautolla kiersimme nähtävyyksiä.
Linja-autolla menimme Lomzaan,
missä nuori mies oli asemalla vastas-
sa ja vei meidät kotiinsa. Sain messiin
merkkejä ja ison kristallivaasin, jossa
oli paavin kuva.

1990-luvulla vaihdoin usein työ-
paikkaa ja samalla asuntoa. Filatelia
jäi pakosti vähän syrjään. Puola-sivut
menivät vaihtoon ja yhteydet Puo-
laan sammuihin. Lontoossa piti käydä
näyttelyissä ja tapahtumissa. Mat-
kat yhdistettiin kodin englanninopet-
tajan opinto- ja kirjajakuihin. Tapasin
postimerkkikauppiaan, joka oli ollut
Varsovan kansannousun aikana partio-
laisena postinkantajana 1944. Häneltä
sain muutaman kalliin kohteen. Niitä
huusin sitten saksalaisten partiohuuto-
kaupasta lisää.

Minulla ovat keräilyalueet usein
vaihtuneet kiinnostuksen myötä. Kun
muutin Toijalasta Tampereelle puo-
let pienempään asuntoon ja puolet
kalliimpaan, piti tavaroita vähentää.
Kokoelmia ja kohteita meni reali-
sointiin.

Filatelia on paljon muuttunut. Nyt
ovat ostajan markkinat. Isoja koko-
elmia saa ulkomailta edullisesti. Kun
sotahistoria on ollut kiinnostuksen
kohteena pitkään, olen perehtynyt

Saksa julisti kesällä 1915 sodan Venäjälle. Ostanbrückiin lähetetyn kirjatun kirjeen merkisarja ilmestyi 12.5.1915.

Puolan kohtaloon ja käynyt Varso-
van, Krakovan ja Gdanskin loistavissa
museoissa. Matkat ovat taas herättä-
neet kiinnostuksen Puolan filateliaan,
jossa on paljon kiinnostavia polkuja
sotien, miehitysten ja valtiomuotojen
vaihtumisen vuoksi.

Nyt olen saanut äkkiä paljon sellai-
sia merkkejä, joita ei ollut taloudelli-
sesti mahdollista hankkia vuosikym-
menet sitten. Keräilijöitä on mennyt
manan majoille ja perikunnat myyvät

aarteensa pois usein sisältöä tuntemat-
ta. Huutokauppuhuoneet kauppaavat
tavarat edullisin lähtöhinnoin pienel-
läkin voitolla.

Näin korona-aikaan ja selkäleikka-
uksen jälkeen en ole noita kansiopa-
ketteja itse voinut kantaa. Ne on joko
rouva raahannut tai huolitsija kotiin
tuonut. On ollut edes jotain puuhaa.

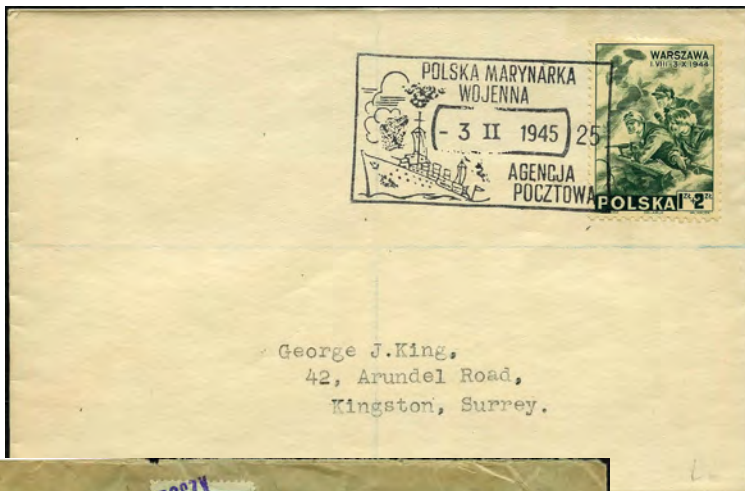
Michel-luettelon Puola-osion
lopusta löytää Itä-Slesian, Gdanskin
sataman, Levantin ja sotilasjulkaisu-

Port Gdansk: Puolalaiset postiviranomaiset toimivat Danzigin satamassa. Gdanskin kortti on leimattu 29.7.1926.

Kirjattu kirje on lähetetty Neuvostoliiton valtaamilta alueilta Itä-Puolasta 1940 Böömi-Määrin protektoraattiin. Postimerkit ovat neuvostoliittolaisia yleismerkkejä. Kuoren takana on Saksan Wehrmachtin sensuurit. Saksa käynnisti hyökkäyksensä Neuvostoliittoon kesällä 1941.

Puolan pakolaishallitus Lontoossa painatti 1941–1945 postimerkkejä. Viimeinen merkki kuvaa Varsovan kansannousua (ilmestyi 3.2.1945), FDC eli ensipäivänkuori.

Puolassa tehtiin 28. 10.1950 rahanuudistus. Postimerkit varustettiin erilaisilla groszy-leimoilla. Lyhyestä ajasta huolimatta postilähetystä tehtiin runsaasti – myös väärennöksiä. Katowicesta 16.3.1951 Ruotsiin lähetetty kirjattu kirje lienee filateelistä kirjeenvaihtoa.

YK-joukkojen kuori on leimattu Varsovassa 20.10.1978.

Hyvinkään Postimerkkikerhon 55-vuotisnäyttely

Postimerkkien, kuorien ja korttien kerääjät kokoontuivat toukokuun alussa Hyvinkäälle. Hyvinkään Postimerkkikerho järjesti postimerkinäyttelyn 55-vuotisjuhlan kunniaksi. Näyttely onnistui erinomaisesti. Paikana Hyvinkään kaupungintalon aula oli loistava: tilaa on hyvin ja valaistus kohdallaan sekä keskeisellä paikalla – siis helppo tulla. Sekä näyttelyyn osallistujat, näytteille asettajat ja vierailijat olivat tyytyväisiä. Varsinkin sosiaalisessa mediassa näyttelyä ”hehkutettiin” ja toivottiin samanlaisia enemmän.

Näyttelyssä oli esillä kokoelmia jokaiseen makuun. Näyttely helmi oli **Markku Koivuniemen** Kotkamerkit -01 ja -11, joka on saavuttanut kansainvälisissä näyttelyissä suuren kultamitalin moneen kertaan. Kokoelma on voittanut lähes kaiken mahdollisen.

Kokoelmat tarjosivat kävijöille myös kiinnostavaa historiaa. Toinen näyttelyn helmistä oli **Marko Haaviston** postuumisti esillä ollut kokoelma Hyvinkään lentokentän kautta kuluneesta lentopostista. Kokoelmassa on uniikkeja kohteita, se kertoo kentän historiaa perustamisesta aina liikennelementin päättymiseen.

Myös muut kokoelmat kiinnostivat laajalti, ja kuten vierailijat totesivat, hyvin on erityyppisiä kokoelmia esillä. Monelle jäivät mieleen kokoelmat *Disneyn pürroshahmot postimerkeillä*, *Lentokoneet - nuo ilmojen hohtavasiipiset valtiaat*, *Hyvinkää 100 v*, *Suomen vanhimmat paikkakuntakortit*, *Kytäjän maitopoletit ja rautatiepaketimerkit*, *Jenny Nyströmin postikortti-tuotantoa ja Kytäjän rata*.

Hyvinkään Postimerkkikerhon puheenjohtaja **Jari Lärkan** mukaan näyttely on osoitus siitä, että keräilyharrastukselle on kiinnostusta. Hyvinkääläisten kävijöiden lisäksi oli runsaasti kävijöitä myös lähialueilta, varsinkin Järvenpää–Hämeenlinnäväliltä. Lärkan mukaan aktiivinen Hyvinkään Postimerkkikerho tuo har-

Hyvinkään Postimerkkikerho onnistunut 55-vuotisjuhlan postimerkinäyttely järjestettiin Hyvinkään kaupungintalon aulassa.

Antti Heinonsalo Hyvinkään kerhosta on tyytyväinen Postikorttien kertomaa -kirjan uusintapainoksen saamisesta jälleen myyntiin ja kertoo sitä saatavan kerhon kotisivujen sekä jäsenten kautta.

rastajille mahdollisuuksia kuntarajoista piittaamatta. Hyvinkään kerho on yleensä pitänyt näyttelyitä viiden vuoden välein, mutta nyt Lärkan mukaan jäi sen verran hyvä maku mieleen, että mahdollisesti jo ensi vuonna toteutetaan keräilytapahtuma.

Yksi näyttelyn suosikeista oli myös myynnissä ollut *Postikorttien*

kertomaa -kirja. Hyvinkään Postimerkkikerhon varapuheenjohtaja **Antti Heinonsalon** mukaan kertaalleen loppuunmyyty kirja on edelleen kiinnostava teos. Kirjan lähes 500 postikorttikuvaa 1800-luvun lopulta alkaen ja kirjassa olevat korttien kertomukset sekä korttelien tarinat tekevät elävästi Hyvinkäätä tutuksi. Edullista kirjaa on jälleen saatavilla postimerkkikerhon kotisivujen kautta.

Hyvinkään Postimerkkikerho on ollut mukana monessa Hyvinkäällä järjestetyssä tapahtumassa, kuten helatorstaina 26.5. järjestetyssä *Yhden Päivän juttu* -tapahtumassa. Kerhon teltan piti olla Hyvinkään torilla, mutta sateen takia kaupunki tarjosi kerholle tilat museokeskus Taikasta. Kerholla oli loistava paikka pääaulassa, kun vapaa sisäänkäynti houkutteli paljon kävijöitä.

Tilaisuudessa esiteltiin kerhon toimintaa, mihin kiinnostusta riitti, ja lisäksi saatiin kohtuullisesti kerhon tuotteita myytyä. Museon henkilökunta toivotti jatkossakin kerhon tervetulleksi museon tiloihin.

Hyvinkään kerhon seuraava toiminnan esittely on elokuussa järjestettävä *Lysti lauantai*, joka kerää yhdistyksiä ja muita eri toimijoita yhteen kau-

Hyvinkään kerhon puheenjohtaja Jari Lärka odottelee Yhden Päivän jutun alkua museokeskus Taikassa.

pungin keskustaan. Se on kerholle jälleen hyvä tilaisuus tuoda kerhon toimintaa ja keräilyä esille juuri ennen

syyskauden aloitusta. Kerhon syksyn kerhoiltojen päivät ovat muualla tässä lehdessä. Tarkemmin kerhon toimin-

nasta löytää tietoa kerhon kotisivuilta: www.hyfila.fi

Kimmo Matinlassi

Ahvenanmaalta syksyllä

Euroopan pienten postilaitosten Sepac-postimerkkisarjan teemana on 2022 paikalliset juomat. Valokuvaaja **Tiina Tahvanainen** on kuvannut postimerkkisarjaan Ahvenanmaalta tyrnimarjamehua. Tyrni kasvaa luonnonvaraisena Ahvenanmaalla. Merkki ilmestyy 6.9.2022.

Punkki ja niiden aiheuttamien tulehdussairauksien tutkimus on kohteena samana päivänä postimerkissä, jonka on suunnitellut **Peter Bergström**. Ahvenanmaalaiset tutkijat ovat olleet uranuurtajia punkkien aiheuttamien sairauksien tutkimuksessa 1980-luvulta lähtien. He ovat tehneet diagnooseja ja kehittäneet parannusmetodeja, jotka ovat saaneet kansainvälistä huomiota.

Lokakuussa

Suomalainen kuvittaja **Sami Saranmäki** on luonut kaksi 22.10.2022 ilmestyvää joulupostimerkkiä, joissa näkyy perinteisiä tonttuja uudessa kuosissa. Hän on kuvittanut vuoden joulumerkit, jotka ovat tarramerkkejä ja joita voi käyttää joulutervehdysten ja pakettien koristeluun.

Samana päivänä ilmestyy yhdeksäs osa postimerkkisarjasta kiinalaisista horoskooppimerkeistä, joissa on

ahvenanmaalainen tuulahdus. Postimerkkitaiteilija **Martin Mörckin** maalaamassa pienoissarkissa Jäniksen vuosi jänis näkyy metsäjäniksinä talviturkissa Havsviddenillä Getassa, Ahvenanmaan pohjoisosassa.

Tulevia tapahtumia

Syyskuu 2022

HÄMEENLINNA: **Kansallinen TAVASTEX-22** perjantaina ja lauantaina **9.–10.9.2022**, Aulanko.
(Sunnuntaina tuomareiden palautetilaisuus kokoelmien esittäjille)

RIIHIMÄKI: **Riihimäen Keräilytapahtuma** sunnuntaina 25.9. Kerhotalo, Torikatu 3,
pöytävaraukset Reijo Myller, p. 040 721 7709, reijo.myller47@gmail.com

Lokakuu 2022

FORSSA: **Kerhon 90-vuotisnäyttely ja -juhla** lauantaina ja sunnuntaina **1.–2.10.2022**,
näyttely Järjestöntalo Kuhalankatu 17, juhlaillallinen lauantaina kerhohuoneistolla, Rajakatu 11.

Maaliskuu 2023

RIIHIMÄKI: **Kansallinen RiiHeX 2023, 24.–26.3.2023** Riihimäen Urheilutalo.

Kesäuu 2023

GARÐABÆR: **Pohjoismainen NORDIA 2023, 2.–4.6.2023** Garðabær Islanti, lähellä Reykjavikia.

Huhtikuu 2024

JOENSUU: **Kansallinen Joensuu 2024, 13.–14.4.2024**, Joensuu.

TAMPERE: **Postimuseon näyttelyt:**

Kertomuksia teistä -näyttely osana Mobilian **Kertomuksia teistä** -näyttelyä on Postimuseon tuottama
Postitiet-osuus. Kertomuksia teistä -näyttely Mobiliassa Kangasalla. Postitiet-verkkonäyttely Postimuseon sivuilla.

Paketoidut unelmat 14.10.2022–17.9.2023, Postimuseo, Vapriikki, Tampere.

Tavastforum-kerhojen yhteystiedot

FORSSAN FILATELISTIKERHO

Puheenjohtaja Kari Tapola
puh. 040 503 5675, kari.tapola@gmail.com
Varapuheenjohtaja Olli Saarinen
ollisaarinen@elisanet.fi

HYVINKÄÄN POSTIMERKKIKERHO

Puheenjohtaja Jari Lärkä
040 525 2162, jari.larka@vantaa.fi
Varapuheenjohtaja Antti Heinonsalo
0400 709 912, antti@ah-hifisystems.fi
Sihteeri/jäsenasiat Kimmo Matinlassi
040 755 3711,
kimmo.matinlassi@altiacorporation.com

HÄMEENLINNAN POSTIMERKKIKERHO

Puheenjohtaja Leo Konu
0400 520 697, leo.konu@pp.inet.fi
Sihteeri Esa Kärkäs 0400 484 737
esa.karkas@ovalpoint.com
Kerhomestari Kalle Pispä
040 724 7329, kalle.pispa@luukku.com

RIIHIMÄEN POSTIMERKKEILIJÄT

Puheenjohtaja Heikki Virtanen
044 536 2097, pikkuhessu82@gmail.com
Varapuheenjohtaja Kari Lindholm
040 755 4340, kari.lindholm@luukku.com
Kerhon yhteyshenkilö
Markku Koivuniemi 040 723 5562

TOIJALAN POSTIMERKKEILIJÄT

postia@toijalanpostimerkkeilijat.fi
Varapuheenjohtaja Veli Peltonen

VALKEAKOSKEN FILATELISTIT

Puheenjohtaja Heikki Heino
040 779 8416
Sihteeri Kari Peltola
0400 697 998, kari.peltola@isannointipeltola.fi

TAVASTEX-22

Hämeenlinna Aulanko 9.–10.9.2022

Näyttelyluettelo

FACIT®

Facit Special Classic 2022
All Nordic stamps up to 1951
with varieties and specialties.

Facit Norden 2022
All Nordic stamps from 1951 onwards
with varieties, the period before 1951 is
described with issue and denomination,
without varieties. Also complete list of
booklets from all Nordic countries.

Facit Postal X
The invaluable catalogue
for collectors of Swedish
town cancellations and
postal history.

**All catalogues are hardbound
and with English text!**

Facit Sverige 2021
The catalogue featuring all
Swedish stamps in colour.
Also Postal Stationery and
Railway Freight Stamps.

Ask your stamp
dealer or order
it directly from us:

Facit Förlags AB
Box 537
SE-201 25 Malmö
Sweden
+46 (0)40 25 88 53
info@facit.se
www.facit.se

Order now at: www.facit.se

TAVASTEX-22-näyttelyluettelo

Kansallinen TAVASTEX-22-postimerkki- ja postikorttinäyttely
Hämeenlinna, Aulangon Areena-tapahtumatalo 9.–11.9.2022

Järjestäjä Hämeenlinnan Postimerkkikerho ry.

Näyttelytoimikunta

Lauri Poropudas puheenjohtaja

Leo Konu

Esa Kärkäs

Timo Lilja

Raimo Lehto

Kari Kontiokoski tuomariston sihteeri

Luettelo

Toimitus ja taitto Lauri Poropudas, julkaisija Hämeenlinnan Postimerkkikerho ry., paino Offset-Kolmio
Hämeenlinna 2022

Näyttelyn tuomaristo

Jukka Mäkinen puheenjohtaja

Esa Aaltonen

Raino Heino

Seija-Riitta Laakso

Jarkko Leppänen

Jussi Murtosaari

Risto Pitkänen

Janne Sahlstein

Jukka Sarkki

Heikki Virtanen tuomariharjoittelija

Kari Lehtonen ekspertti

Ari Muhonen ekspertti

Tervetuloa Hämeenlinnaan ja TAVASTEX-22-tapahtumaan!

Hyvät postimerkkien, postikorttien ja filatelian ystävät, toivotan teidät lämpimästi tervetulleeksi kauniiseen kaupunkiimme. TAVASTEX-tapahtuma järjestetään Hämeenlinnassa nyt neljännen kerran 2000-luvulla, jälleen lukuisten aktiivisten vapaaehtoisten ja harrastajien toimesta.

Hämeenlinna on kasvava ja uudistuva keskisuuri kaupunki hyvällä sijainnilla, ja viime vuosina esimerkiksi monipaikkaisen työn yleistyessä yhä useammat ovatkin löytäneet puitteet hyvälle arjelle täältä eteläisen pääradan varrelta.

Hämeenlinna tunnetaan muun muassa monipuolisen historiansa eri vaiheista, ikonisesta linnastaan, Sibeliuksesta ja Hämeen luonnosta. Samalla perinteikäs sivistys-, hallinto- ja varuskuntakaupunki on ajan saatossa kehittynyt uudistuvan teollisuuden ja tutkimuksen myötä yhä monimuotoisemmaksi. Viime vuosina kaupunki on ottanut harppauksia myös tapahtuma- ja matkailukaupunkina.

Filateliassa huomio kiinnittyy usein yksityiskohtiin, mutta taustalla voi tarkastella myös erilaisten yhteiskunnallisten ja kulttuuristen ilmiöiden kehittymistä ja sitä suurempaa kertomusta, mitä toiminnallamme luomme. Postitoimintakin on ollut murroksessa oikeastaan jatkuvasti, ja esimerkiksi digitalisaatio on lopulta vain yksi osa laajempaa kehityskaarta. Postimerkkien tutkiminen avaa mielenkiintoisia ikkunoita moniin murrosvaiheisiin ja eri aikakausien ilmiöihin.

Katse kannattaa kohdistaa myös horisonttiin, sillä Aulangon historiallinen kansallismaisema on aivan tapahtumapaikan vieressä ja Aulangon kuuluisa näkötorni on juuri saatu kunnostettua ja avattua yleisön käyttöön. Kannattaakin tarjota aisteille annos maan kauneimpia puitteita ja poiketa myös Aulangolla, postikorttimaisemassa.

Vielä kerran tervetuloa, ja samalla myös paljon onnea tänä vuonna 85 vuotta täyttävälle Hämeenlinnan postimerkki-kerholle!

Olli-Poika Parviainen
Kaupunginjohtaja

Suomen Filatelistiliitto tervehtii näyttelyä

Suomen Filatelistiliitto onnittelee 85 vuotta täyttävää Hämeenlinnan Postimerkkikerhoa. 85 vuotta on pitkä ajanjakso ja vain yhdistys, jolla on jatkuvasti erilaista jäsenkuntaa kiinnostavaa toimintaa, voi saavuttaa tämän iän.

Eräs tekijä Hämeenlinnan Postimerkkikerhon menestyksen takana on kerhon uudistumiskyky. Tämä kerho nimittäin varsin varhaisessa vaiheessa huomioi kuvapostikorttien keräämisen toiminnassaan. Kerho on myös mukana kantavana voimana alueellista postimerkkilehteä tuottavassa yhteenliittymässä.

Nyt järjestettävä TAVASTEX-näyttely on laaja. Itse asiassa ilmoittautumisinnostus oli niin suurta, että voidaan sanoa hallin seinien tulleen vastaan ja hiukan osallistumista olisi jopa jouduttu rajoittamaan. Näytteillä on erinomainen kattaus monipuolista filateliaa. Lisäksi ilahduttavaa ovat runsaslukuinen joukko tyystin uusia kokoelmia ja näytteilleasettajia.

Nauttikaamme näyttelyn monipuolisesta tarjonnasta!

Petteri Hannula
Suomen Filatelistiliiton puheenjohtaja

Sisältö

- Näyttelytoimikunta	19
- Näyttelyn tuomaristo	20
- Hämeenlinnan kaupungin tervehdys, kaupunginjohtaja Olli-Poika Parviainen	21
- Suomen Filatelistiliiton tervehdys, liittohallituksen puheenjohtaja Petteri Hannula	22
- Hämeenlinnan Postimerkkikerhon tervehdys Leo Konu	23
- Suomen ensimmäiset postimerkit Hämeenlinnassa	24–27
- Kunniapalkintojen lahjoittajat	28–29
- Näyttelyn pohjapiirros ja kauppiat	30–31
- Näyttelyn kokoelmat	32–41
- Karlberg–Aulanko postikorttien kuvissa	42–49
- Vanajaveden laivaliikenteestä	50–58

Tervetuloa TAVASTEX-22-näyttelyyn!

Hämeenlinnan Postimerkkikerho täyttää tänä vuonna 85 vuotta. Kerhotoiminnan aloitus tapahtui 5.3.1937 Hämeenlinnan Uudessa Hotellissa, missä kapteeni **O. K. Selinheimon** kutsumana oli paikalla viisi postimerkkeilystä kiinnostunutta. Uutinen kerhon perustamisesta oli 6.3.1937 *Hämeen Sanomien* etusivulla. Ensimmäisen toimintavuoden aikana jäsenmäärä kasvoi kahteentoista.

Kerhon ensimmäinen postimerkinäyttely pidettiin 23.10.1938 Arvi A. Kariston konttoritiloissa, näyttelyssä oli kerholaisten omia kokoelmia.

Vuodesta 1947 lähtien näyttelyitä on pidetty viiden vuoden välein muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Ensimmäinen kansallinen näyttely oli Tavastia 72. TAVASTEX-nimi otettiin käyttöön 1977. TAVASTEX-22 on kymmenes kerhomme järjestämä kansallinen postimerkinäyttely – viime vuosina on myös postikortit tulleet vahvasti mukaan näyttelyihin.

Aikaisemmista näyttelyistä tuttua Hämeenkaaren urheiluhallia ei enää ole. Nyt näyttelypaikaksi valittiin hotelli Scandic Aulangon monitoimihalli Aulanko Areena. Suuren yhtenäisen tilan ansiosta kaikki toiminnot saadaan täällä saman katon alle.

Toivotan kaikki postimerkkeilijät, näytteilleasettajat, kauppiaat ja näyttelyvieraat lämpimästi tervetulleeksi!

Leo Konu
puheenjohtaja
Hämeenlinnan Postimerkkikerho

Suomen ensimmäiset postimerkit Hämeenlinnassa

Esa Kärkäs

Suomen ensimmäisen postimerkkien julkaisun muodostavat 5 kopeekan ja 10 kopeekan ovaalit. Ensimmäiset painoerät näistä yksinkertaisista ja kauniista merkeistä julkaistiin maaliskuussa 1856 ja ne kuuluvat maailmanlaajuisesti kuuluisiin niin sanottuihin primitiivisiin klassisiin julkaisuihin.

Primitiivisyys viittaa ovaalien valmistustapaan, joka tapahtui käsityönä ja jokainen ovaali painettiin erityisellä työkalulla yksilöllisesti paperiarkille ja leikattiin myöhemmin käytettäessä arkista irralleen saksilla.

Samaa terästyökäluu oli käytetty jo vuoden 1850 ovaaliehiöiden valmistamisessa. Väärennösten pelossa työkaluihin kuitenkin lisättiin muutamia salamerkkejä, ennen kuin niillä valmistettiin ovaalimerkkejä. Yhtenä lisäyksenä tehtiin helmet postitorvien aukkoon.

Vuoden 1858 alkupuolella 5 kopeekan merkin valmistustyökäluja muokattiin ja postitorvien helmet niissä suurennettiin. Varhaisimmat havainnot isohelmisistä 5 kopeekan merkeistä (tyyppi II) ovat vuoden 1858 huhtikuun lopulta.

Valmistustavasta johtuen näissä käsityönä tehdyissä merkeissä on melko isoja kokoeroja ja niiden muoto vaihtelee ympärileikatuista poikkeuksellisen suurireunaisiin.

Ovaalit ovat vuosien saatossa vetäneet puoleensa ison joukon kansainvälisesti tunnettuja filatelisteja kuten **Robert Mertens, Philipp Ferrary, Alfred Caspary, Agathon Fabergé, Rolf Gummesson, Leo Linder, Hiroyuki Kanai, Mikko Ossa, Christian Sundman, Jussi Tuori, Arnold Nyman, Ingvar Pettersson, Luis Alemany** ja **Gustaf Douglas**.

Leimat ja taksat

Hämeenlinna, TAVASTEHUD oli yksi aikakauden neljästäkymmenestä

Kuva 1. 5 ja 10 kopeekkaa, Suomen ensimmäiset postimerkit vuodelta 1856.

Kuva 2. Pienet ja isot helmet: helmet tehtiin salamerkkeiksi osoittamaan merkien eroa ehiöistä leikattuihin. 5 kopeekan merkien helmiä suurennettiin 1858.

postitoimistosta, jolla oli myös oma leimansa.

Ovaalien käyttöaikana oli Suomessa kaiken kaikkiaan käytössä neljää eri postileimatyyppiä. Hämeenlinnan postitoimistolla oli ovaalien ilmeistyessä maaliskuussa käytössään niin sanottu matala laatikkoleima, joka myöhemmin korvaantui isolla rengasleimalla. Kahta muuta leimatyyppiä, joita ovaaleilla tunnetaan – korkea laatikkoleima ja pieni rengasleima – ei Hämeenlinnan postitoimistolla ollut käytössä ovaalien käyttöaikana. Pieni rengasleima TAVASTEHUD tuli käyttöön vasta 1861 ja korkeaa laatikkoleimaa ei Hämeenlinnan postitoimistolla koskaan ollutkaan.

Kirjeet kulkivat tuohon aikaan vain postitoimistojen muodostamassa verkostossa eli niiltä paikkakunnilta, joissa ei ollut postia, piti posti viedä ja noutaa postipaikkakunnilta.

Taksat olivat hyvin yksinkertaisia. Peruslähetykset ovat pääosin yksittäispostitteita ja niissä on joko 5 kopeekan tai 10 kopeekan merkki postimaksun osoituksena. 5 kopeekkaa riitti ensimmäisen painoluokan kirjeessä (paino korkeintaan 1 luoti eli noin 13 grammaa) aina 125 virstan

eli 133 kilometrin matkalle: 5 kopeekkaa oli riittävä maksu siis esimerkiksi välille Helsinki–Hämeenlinna.

10 kopeekkaa tarvittiin ensimmäisen painoluokan kirjeeseen yli 133 kilometrin matkalle koko Venäjän postialueella eli Suomessa, Venäjällä ja Puolassa.

Kaikki lähetykset, joissa 10 kopeekan maksu on suoritettu kahdella 5 kopeekan merkillä ovat harvinaisia ja harvinaisia ovat myös lähetykset, joiden paino on vaatinut lisämaksua tai jotka on osoitettu ulkomaille ja merkkejä piti sen johdosta kiinnittää lähetykselle enemmän kuin yksi.

Hämeenlinnan ovaalit

Hämeenlinnan tarkastelu ovaalimerkkien aikakaudella antaa hienon läpileikkauksen koko julkaisuun, koska TAVASTEHUD-leimoja oli siis käytössä kaksi erilaista ja Hämeenlinnan postimestarilla oli myös yksilöllinen tapansa mitätöidä kohteita musteella.

Erilaisia tunnistettavia musteella tehtyjä postimestarimitätöintejä tunnetaan vajaat kaksikymmentä ja Hämeenlinnan on yksi harvinaisimmista. Hämeenlinnasta tunnetaan näistä myös kaksi filatelian maail-

manluokan harvinaisuutta: ovaalien päikköparit.

Kaiken kaikkiaan Hämeenlinnaan yhdistettäviä ovaalikohteita arvioidaan säilyneen vain 20–30 kappaletta ja se monipuolisuus, joka näihin jälkipolville säilyneisiin muutamaa kymmenen kohteeseen liittyy on erittäin vaikuttava. Kaikki TAVASTEHUD-kohteet ovat tavoiteltuja harvinaisuuksia klassisen Suomen keräilijöiden keskuudessa.

TAVASTEHUD matala

laatikkoleima

Matalalla laatikkoleimalla mitätöityjä kohteita tunnetaan heti keväältä 1856 ja kaikki kohteet tällä leimalla ovat vuosilta 1856–1857. Ohessa muutama esimerkki.

TAVASTEHUD iso rengasleima

Iso rengasleima tuli kirjallisuusviitteiden mukaan käyttöön Hämeenlinnassa matalan laatikkoleiman rinnalle jo vuoden 1856 keväällä. Tässä esiteltävistä kohteista aikaisin on kuitenkin vasta vuodelta 1858. Onkin hyvin mahdollista, että vuoden 1857 aikana käytettiin nimenomaan myöhemmin esiteltävää postimestarin mustemitätöintiä, eikä kohteita, joilla olisi iso rengasleima vuodelta 1857 ole juurikaan säilynyt. Ison rengasleiman käytöstä Hämeenlinnassa riittää keräilijöille vielä tutkittavaa.

Kuva 5. Erittäin harvinainen palautettu kirje, joka ensin lähetetty 5 kopeekan merkillä Helsingistä 30.5.1856 K. W. Regnelille Hämeenlinnaan ja palautettu merkinnällä "retour" takaisin Helsinkiin. Siinä yhteydessä HELSINGFORS-leiman viereen on lyöty TAVASTEHUD-leima, joka näkyy kuorella hyvin himmeällä kuvaan lisätyn laatikon sisällä. Kahden eri paikkakunnan leimalla mitätöityjä lähetyksiä ovaaliajalta tunnetaan vain muutamia.

Kuva 3. Kaunis 10 kopeekkaa, jolla matala laatikkoleima 1. marraskuuta 1856.

Kuva 4. Erittäin kaunis ja harvinainen 5 kopeekan postilähetys Helsinkiin TAVASTEHUD 10. marraskuuta 1858.

Kuva 6. 10 kopeekkaa kauniilla isolla rengasleimalla TAVASTEHEUS 1859.

Postimestarimitätöinnit

Hämeenlinnaan on perinteisesti yhdistetty tietyn tyyppinen mustemitätöinti, jonka parhaiten osoittaa oheinen lähetys. Hämeenlinnan postimestarin musteristauksessa on tyypillisesti 3-4 viivaa tavallisen kahden ristissä olevan viivan sijaan.

Ohessa muita tyypillisiä Hämeenlinnaan yhdistyviä kohteita.

Päikköparit

Kuuluisimmat ovaalikohteet ovat ovaalien päikköparit. Sokerina pohjalla onkin kaksi Hämeenlinnan soi-kiopäikköparia.

Päikköparit syntyivät kun paino-arkin keskelle painettiin kaksi riviä kuvakkeita ”selät vastakkain”. Päikköpareja esiintyy 5 kopeekan pienihelmisistä, 5 kopeekan isohelmisistä ja 10 kopeekan merkistä pareina, nelilöin ja pareina kuorella.

Näiden kansainvälisestikin erittäin haluttujen kohteiden, joita tunnetaan yhteensä 68 kappaletta, omistajat vuosien varrelta ovat melko hyvin tiedossa ja kohteiden kulkua monista kuuluisista kokoelmista toisiin on näin mahdollista jäljittää.

Hämeenlinnasta näitä kohteita löytyy siis kaksi kappaletta. Toinen musteristauksella ja toinen isolla rengasleimalla.

Hämeenlinnaan liittyvät ovaalikohteet antavat hienon läpileikkauksen aikakauden filatelian monimuotoisuudesta. Keräilijän tavoitteena on löytää leimoja, lähetyksiä ja erilaisia erikoisuuksia, joita Hämeenlinnasta vähäisestä kohdemäärästä huolimatta kyllä löytyy.

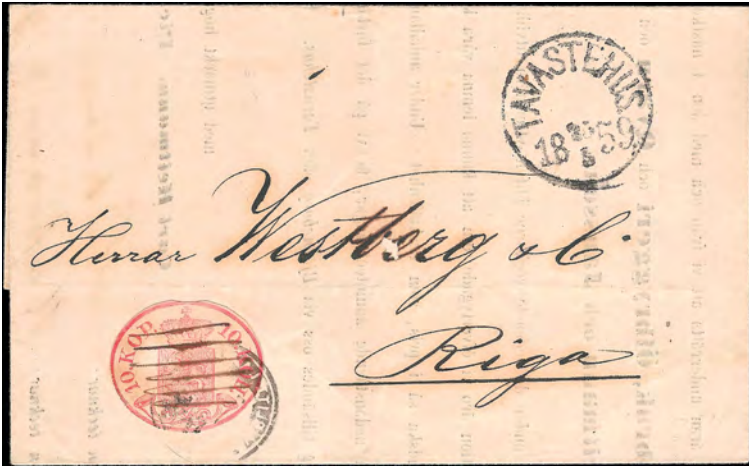
Kuva 7. Hyvin mielenkiintoinen lähetys 18.12.1858 Hämeenlinnasta Poriin. Pidemmän matkan postitaksa 10 kopeekkaa on muodostettu 5 kopeekan ehiökuoresta, jossa arvoleima on kuoreen valmiiksi painettuna, lisäämällä siihen 5 kopeekan pyöreäksi leikattu ovaalimerkki. Sekä ehiön arvoleima että 5 kopeekan merkki on mitätöity pyörittämällä rengasleiman reunaa kohteen päällä ja näin on syntynyt erittäin harvinainen Hämeenlinnan PALKKILEIMAUS. Kohteita tällä palkkileimauksella tunnetaan vain neljä kappaletta.

Kuva 8. Palkkileimaus 5 ja 10 kopeekan merkeillä.

Ovaalimerkkien jälkeen käyttöön otettiin isohampaiset 5 ja 10 kopeekan merkit tammikuussa 1860 ja

ovaalimerkkien käypäisyys päättyi 31.1.1860. Mainittakoon että isohampaisten merkkien ajalta tunnetaan

Kuva 9. 10 kopeekan pyöreäksi leikattu merkki ei Hämeenlinnalle tyypillisellä mustemitätöinnillä ja TAVASTEHDUS 25.5.1859 lähetyksellä Latvian Riikaan. Taksa Venäjän sisällä oli 10 kopeekkaa. Merkki on Riiaassa mitätöity myös paikallisella sinettileimalla, jossa valkea teksti kyrillisin kirjaimin on näkyvissä mustalla pohjalla.

Kuva 12. Hämeenlinnan filatelia hienoja kohteita, kaksi 5 kopeekan merkkien päikköparia: toinen musteristauksella ja toinen isolla rengasleimalla.

Kuva 10. 10 kopeekan lähetyks 2.8.1859 Pietariin. Sen merkki on mitätöity lisäksi tyypillisellä Hämeenlinnan postimestarimitätöinnillä.

uutena löytönä 5 kopeekan merkki, jonka mitätöinti on tehty kirjoittamalla musteella "Thus" eli TAVASTEHDUS. Suomessa postitoimiston nimellä kirjoittamalla mitätöidyt kohteet ovat erittäin harvinaisia ja niitä tunnetaan isohampaisillakin vain muutamasta kaupungista: Sordavala, Tfors eli TAMMERFORS ja Nystad.

Kuva 13. Thus-kirjoitettuna 5 kopeekan isohampaisella merkillä – näinkin saatettiin merkkejä mitätöidä.

Kuva 11. Kohdetta, josta leima puuttuu, ei aukottomasti tietenkään voida yhdistää tiettyyn paikkakuntaan, mutta nämä viisi kohdetta ovat hyvin todennäköisesti Hämeenlinnassa musteella mitätöityjä.

Kunniapalkinnot

Mestari luokan Grand Prix Suomen Filatelistiliitto:
lasiveistos Oiva Toikan *Lintu-sarjasta*.

Kilpailuluokkien paras Postiljonen:
Göran Wärff, Kosta Boda *Mirage Vas Grön/Blå*

Graafikko Martin Mörck grafiikanlehti:
C. F. Reuterswärdin veistoksesta *Non-violence*.

Suomalaisen Filatelian Edistämissäätiö:
Ritva-Liisa Pohjalaisen *Runo-maljako*.

Suomen Filateliapalvelu – Hellman Huutokaupat:
mikroskooppi.

Åland Post *Ålands frimärken berättar* /
Ahvenanmaan postimerkit kertovat,
 årsbok 2020–2021 / vuosikirja 2020–2021.

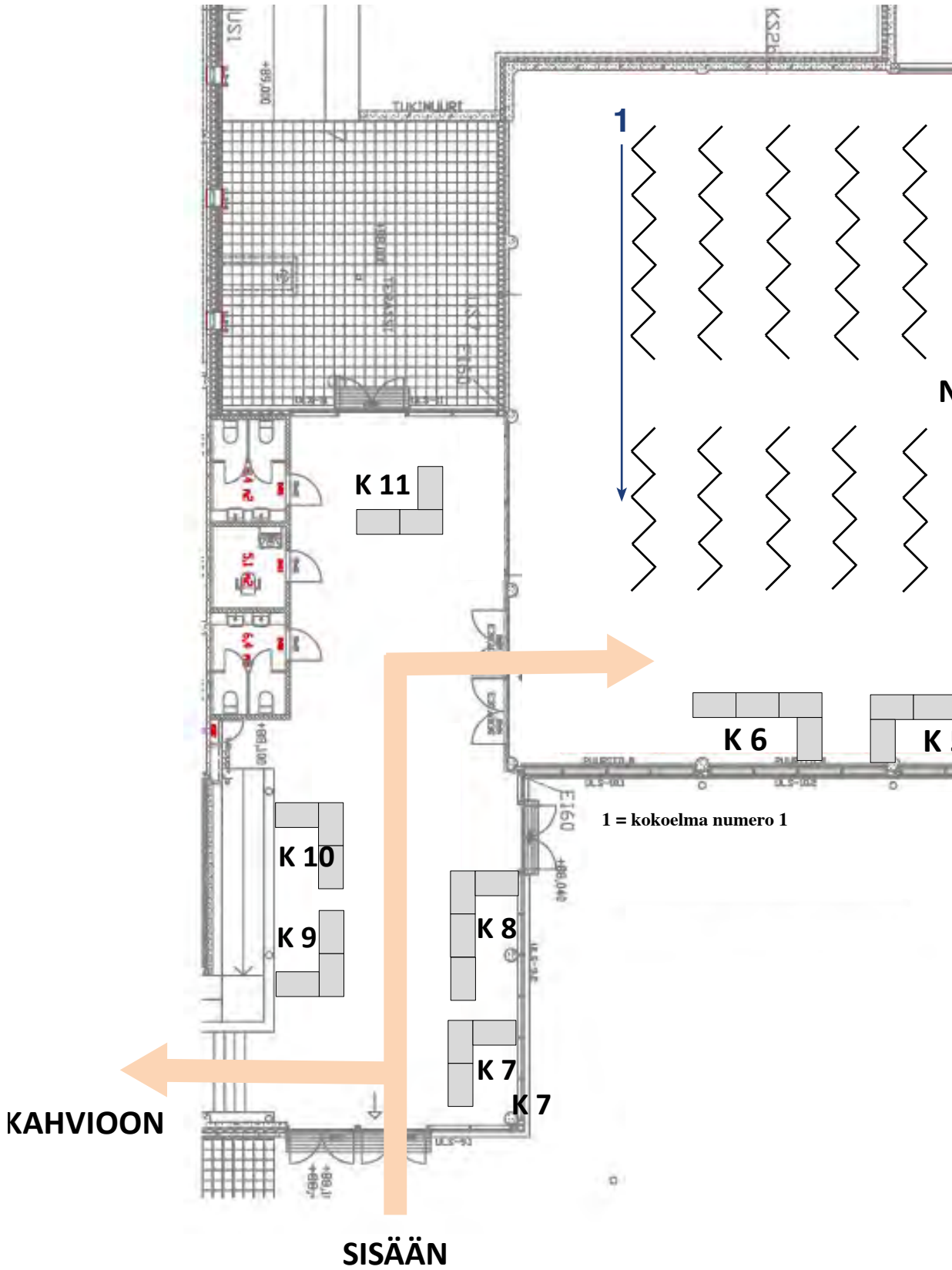
Hämeenlinnan Postimerkkikerho kaksi Jaana Aallon taulua:
Pumppuhuone ja *Urho-alus*.

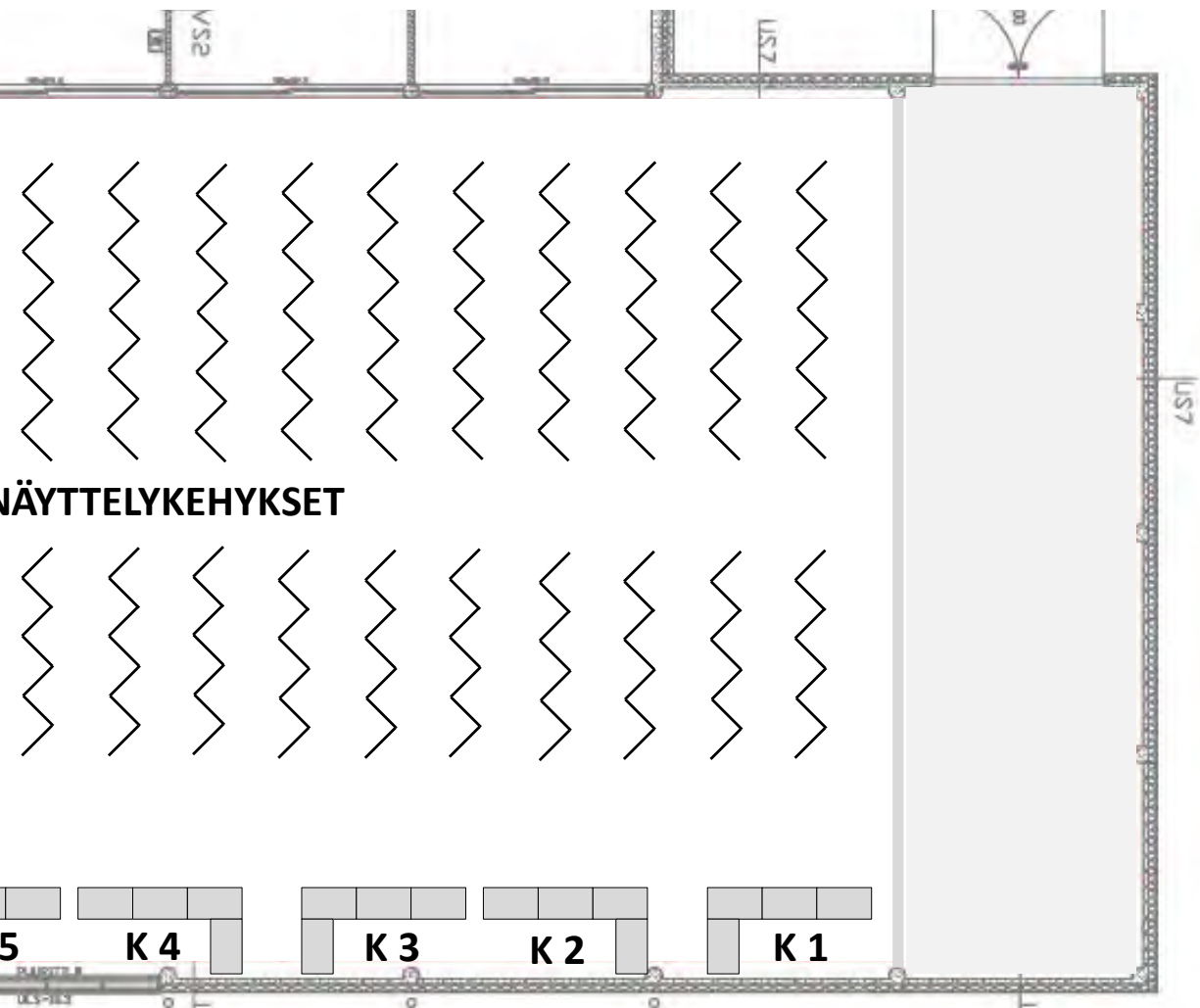

Lauri Poropudas:
Suomen eturivin filatelisteja
ja huomattavia Suomi-keräjiä ulkomailta

Ab Philea: Kosta Boda *kappa-vas*

NÄYTTELYKEHYKSET

TAVASTEX-22

HÄMEENLINNA AULANKO 9.-10.9.2022

KAUPPIASOSASTOT

K1 Philea

K2 ja K 3 Aspäck

K4 ja K5 Järvisistö/Systeemi.net ja Juhani Kemi

K6 Postiljonen

K7 Suomen Postimerkkilehti ja Suomen Filatelistiseura

K8 Merkki-Albert

K9 Hellman-Huutokaupat

K10 Åland Post

K11 Hämeenlinnan Postimerkkikerho

TAVASTEX-22-näyttelyn kokoelmat

Nro Nimi/Kokoelma	Kehyksiä
MESTARILUOKKA	
1 Rannikko Pekka <i>Finland, The Saarinen Definitive Issue 1917–1930</i>	8
Itsenäisen Suomen ensimmäinen käyttösarja esitettynä perinteisen filatelian keinoin.	
2 Koskiahho Tuomo <i>Postal stationery used in Estonia in 1852–1944</i>	8
Kokoelmassa esitetään Virossa käytettyjä ehiöitä v 1852 - 1944. Venäjän ajalta esitetään vain Virossa kulkeneita tai Virosta lähetettyjä ehiöitä. Viron itsenäisyyden ajalta 1918–1940 esitetään paikallisia, tilapäisiä sekä postin virallisia ehiöitä käyttämättöminä sekä kulkeneina. Viron miehitysajalta esitetään sekä neuvosto- että saksalaismiehittäjien (v 1941–1944) ajalta kulkeneita ehiöitä.	
3 Roots Jaan <i>Estonia 1918</i>	8
The exhibit shows mail in Estonia in 1918 during three different periods: The Russian Soviet Federative Socialist Republic in January and February; the German occupation – Postgebiet Oberbefehlshaber Ost (including German field Post) in February to November; the Estonian Republic in November and December.	
4 Nikkanen Janne <i>Historic Old Tallinn in Postcards</i>	8
The purpose of this collection is to present a story about Tallinn’s history in the city district’s with old postcards printed between 1896–1918. The main titles of the collection are as follows: 1. Toompea hill, 2. Old town, 3. Old city wall and gates, 4. Port and 5. Events.	
5 Lehmuskallio Markku <i>Postal history of Greenland</i>	8
The aim of the exhibit is to show the postal history of Greenland as it is revealed through letters, postcards and parcel mail from the birth of a postal system until the reorganisation 1958–59.	
PERINTEISEN FILATELIAN LUOKKA	
6 Nieminen Kai <i>Grand Duchy of Finland 1856–1875</i>	8
The aim of this exhibit is presented the first three issues of Finland stamps, including paper varieties, different rouletted perforations, double printings, off-sets, stitch watermarks, unused stamps, mixed frankings, different cancellations in domestic and foreign countries, postal items with different postal rates in inland and foreign countries.	
7 Saarikoski Jorma <i>Finland ovals and roulettes 1856–1866</i>	5
Of the model 1856 Oval stamps presented are both values with color shade and paper variations, and also several postal items of both values. Model 1860 kopek valued serpentine-rouletted stamps are presented with colors shades and chiche’ settings, including several postal items of both values. Model 1866 penni-valued serpentine-rouletted stamps are presented with paper variations and color shades, color errors, and also several postal items.	
8 Niininen Juha <i>Isohampaiset merkit 1860–1866</i>	4
Kokoelmassa esitetään 1860–1866 merkkejä käyttämättöminä, erilaisin ryhmin sekä postilähetyksillä. Kokoelma sisältää useita harvinaisuuksia, kuten viiden kopeekan merkki sähkösanomalla, molemmat värivirhepainamat vuoden 1866 viiden ja 10 pennin merkeistä ja 20 pennin merkeistä suurin tunnettu käytetty ryhmä.	
9 Kärkäs Esa <i>Finland 1860–65 The period of first serpentine rouletted stamps</i>	4
Kokoelma esittelee neljässä kehyksessä Suomen järjestyksessä toisen julkaisun kehittymisen vuodesta 1860 vuoteen 1866. Julkaisu koostuu 5 ja 10 kopeekan isohampaisista merkeistä, jotka seurasivat kokeilunomaisia ovaalimerkkejä tammikuussa 1860. Vuonna 1866 tämä julkaisu korvattiin saman tyylisellä kolmannella julkaisulla, jonka kuusi merkkiä julkaistiin monin värein ja arvot Suomen rahassa pennein sekä markoin.	
10 Swanljung Harry <i>Finland: The 1875–1884 Coat of Arms issue</i>	5

- 11 Rautiainen Kauko Finland: coat of arms 1875–82** 5
Kokoelma esittää mallin 1875 merkit arvoittain ja painoerittäin. Näytteillä on myös monia erikoisuuksia, kuten päikköpareja ja suuria ryhmiä. Postilähetyksiä on mukana kaikista eri arvoista.
- 12 Haahtela Asko Finland 1885** 5
A comprehensive presentation of Finnish type 1885 stamps. The type 1885 was the first Finnish stamp issue where the unified colors recommended by the Universal Postal Union (UPU) were used.
- 13 Räsänen Mika Suomen rengasmerkit** 1
Kokoelmassa esitetään 1891 julkaisun merkkien värierot ja painoasu näitesti paketoituna yhteen kehykseen. Mukana on muutama todella harvinainen kohde. Kannattaa tutustua.
- 14 Kaartinen Tapio Saarisen malli 1917–1930** 8
Kokoelma esittelee Saarisen mallin merkit, monipuolisesti postilähetyksiä taksoineen, sekä muita käyttöjä kyseisten merkkien käyttöajanjaksolta. Kokoelma sisältää myös erikoisuuksia kuten hammasteesiirtymiä, tarttumuksia yms. Tätä kirjoitettaessa kokoelmasta puuttuu vielä 10 ja 50 p 1919 B-hammasteiset merkit, sekä HR 25 mk, PT 25 mk ja VP 10 mk lähetykset. Eri vesileimavariaatioista kokoelma kattaa yli 80 %.
- 15 Siltala Mauri Saarinen M/17 Design 1917-1930 – First stamp family of the Independent Finland** 8
Tämän perinteisen filatelian kokoelman tavoitteena on kertoa Saarisen M/17-mallin tarinan suunnittelusta merkkien käyttöajan päättymiseen. Kokoelma sisältää pääasiassa leimattuja merkkejä ja merkkien käytöstä kertovia postilähetyksiä. Lisäksi kokoelmassa on mukana erikoisuuksia ja poikkeavuuksia kuten hammasteesiirtymiä ja hammastamattomia kohteita. Kokoelma sisältää kaikkien tilauserien materiaalia.
- 16 Vaihekoski Mika Model Saarinen 1917–1930** 6
This exhibit shows the first definitive stamp issue of Finland, also known as Model Saarinen after its designer Eliel Saarinen. The first issue took place in October 1917 and the stamps remained in use until the end of 1930. All stamps in the series are shown together with the main varieties and specialties as well as interesting examples of their postal use.
- 17 Kauppi Hannu Finland, M-1930 definitive series** 8
Kokoelmassa esitellään valituin ottein läpileikkaus mallista 1930. Kokoelma sisältää ehdotteita, koevedoksia, merkkejä paperilaaduittain, mallissa tavattavia hyvinkin harvinaisia erikoisuuksia sekä postitteita monipuolisesti
- 18 Kontkanen Juhani Finnish Red Cross 1904–1946** 6
Kokoelman esittää 1877 perustetun Suomen yhdistyksen julkaisemat avustus- ja hyväntekeväisyysmerkit sekä yhdistyksen toiminta-aikaiset ambulanssileimat vuosilta 1904–1918, sekä 1919 perustetun Suomen Punaisen Ristin merkkijulkaisut kronologisesti ajalta 1922–1946 merkkeinä sekä eri tarkoituksiin ja eri taksoilla käytettyinä sekä koti- että ulkomaan postilähetyksinä. Kokoelma sisältää merkkien koepainamia, kaksoisristejä, puuttuvia ristejä, värivedoksia, hammasteerikoisuuksia, laskoksia sekä onnettomuuspostia.
- 19 Kekarainen Jalmari Suomen Joulumerkit 1908–1947** 6
Esitän joulumerkit alkaen vuoden 1908 omenapuumerkistä vuoden 1947 Enkeli 2 merkkiin. Postitaksoista esitän mahdollisimman suuren kirjon, jolloin saan Joulumerkeille filateelista ulottuvuutta.
- 20 Räsänen Mika Karjala-merkkien 100-vuotisjuhlakokoelma** 2
Karjala 1922: merkit, väärennökset ja tekeleet. Näin seikkaperäistä esitystä Karjala-merkeistä on esitetty näyttelyssä harvoin, ei ehkä milloinkaan. Nyt on esittämisen aika 100 -vuotisjuhlan kunniaksi. Esillä on mm. paperiin, painantaan, väreihin, liimoitukseen, arkitukseen ja hammastukseen liittyviä asioita. Lisäksi vertaillaan aitoja ja väärennettyjä merkkejä / leimoja jokaisessa merkkiarvossa. Mukana on myös tarkkaan valikoituja lähetyksiä eri käyttöpäiviltä eri vastaanottajille. Nähtävillä on useita harvinaisuuksia todella hienosti järjesteltynä. Vastaavaa olet tuskin koskaan nähnyt, kannattaa tutustua.

- 21 Salminen Pauli *Käyttösarja 1954*** 5
- 22 Tapola Kari *FINLAND MODEL 1954*** 5
 Käyttösarjan 1954 erikoiskokoelma. Esitän mm. merkkien liimaerittelyn, painoerien väri- ja sävyeroja. Käyttöajankohdan erilaisia mitätöintejä, erilaisia maksuja sekä postitaksoja monipuolisesti kattavasti moniin kohdemaihin. Koemerkkejä, laskoksia sekä paperijatkoksia myös suurina ryhminä, ym.
- 23 Jämsä Risto *Yleismerkit malli 1963*** 8
 Malli 1963 leijonat, automaattivihkot ja kuvamerkit. Kokoelma sisältää erikoisuuksia mm. ehdotteita, laskoksia, tarttumia. Postilähetyksien pääpaino on ulkomaan postitteissa unohtamatta kotimaata ja lomakekäyttöjä.
- 24 Jurvanen Ari *Suomen yleismerkit 1975*** 6
- 25 Issakainen Mika *Malli 1990*** 5
 Kokoelma esittää M 1990 / maakuntakukkasarjan 19 merkkiä, niiden postaalisen käytön, erikoisuuksia sekä painannassa tullutta variaatiota.
- 26 Kaartinen Jouko *Hammaste- ja painantaerikoisuuksia vuosilta 1963–2001*** 5
 Kokoelma on kooste hammastuksen ja painannan yhteydessä merkeille sattuneista huomattavista ”vahingoista” ja virheistä. Merkkikohteet on koottu kaikista tuona aikana Suomessa virallisesti julkaistuista Suomen, Ahvenenmaan ja Kenttäpostin postimerkeistä.
- 27 Myller Reijo *Automaattimerkit (ATM) Suomessa 1982–2005*** 6
 Frama-, Dassault- ja Amiel-automaattimerkit, yhteisnimitykseltä ATM, olivat Suomessa käytössä 1982–2005. Kokoelmassa esitetään kattava otos Suomen automaattimerkeistä, niiden postilähetyksiä koti- ja ulkomaille, erilaisia taksoja ja merkkien valmistustavasta ja automaateista johtuvia erikoisuuksia ja virheitä automaattimerkeillä.
- 28 Parkkonen Matti *Suomalaisia rautatiepakettimerkkejä*** 6
 Luettelokokoelma, joka perustuu vuonna 1993 ilmestyneeseen Kaj Hellmanin - Björn-Eric Saarisen kirjaan Suomen rautatiepakettimerkit. Esillä on päätyyppisiä, hammas-, paperi-, ja värieroja sekä kuvakevirheitä. Mukana on myös muutama erikoisuus, joita ko. kirja ei tunne.
- 29 Korpela Kari *Rautatiepakettimerkit Suomen rautateillä*** 8
- 30 Savelainen Keijo *Estonian stamps and mailings from 1918 to 1940*** 7
 Kokoelmassa esitetään postimerkkien lisäksi postilähetyksiä ajanjaksolta 1918–1940. Kokoelma on rakennettu kahdesta osasta 1918–1928 ja 1928–1940. Kokoelmassa on lisäksi jossain määrin postimerkkien oikovedoksia ja muita erikoisuuksia.
- 31 Nuikki Pekka *Ceres by Mazelin*** 6
 Kokoelma esittelee ranskalaisen Ceres by Mazelin merkkisarjan tarinan kokonaisuudessaan sisältäen kaiken materiaalin mitä merkkisarjasta on olemassa. Merkit esitellään postitaksojen kautta.
- 32 Swanljung Harry *Cook Islands up to mid 1930 's*** 5
 The exhibit has been totally remounted since the latest showing and a few important items added, most notably the 1902 2d "No figures of value" and Aitutaki KEVII 6d 2-perf pair, a new discovery. For more details, see the introductory page.
- 33 Weber Reinhard *Straits Settlement, Britische Militärverwaltung B.M.A. 1945–1949 (König Georg VI)*** 8
 Die Sammlung zeigt Marken und deren Anwendung auf Belegen wie Briefe in Inland und Ausland, R Briefe, A.R. Briefe, sowie Postkarten nach Angola, Argentinien, Australien, Belgien, Bulgarien, Dänemark, Deutschland, England, Finnland, Indien, Indonesien, Irland, Hongkong, Kanada, Neufundland, Niederlande, Schweden, Schweiz, Spanien, Tschechoslowakei und U.S.A.

- 34 Salin Jarl-Gunnar Tannu-Tuva** 8
The objective with this exhibit is to describe Tannu-Tuvas stamp history, using stamps, postmarks, covers and stamped envelopes. Special attention is paid to distinguish covers and stamps, cancelled to order using duplicate cancels in Moscow, from genuine in Tuva used items. Tannu-Tuvas stamp history can't be understood without taking in to account these two modes of use.

EHIOLOUKKA

- 35 Pietilä Juhani 1845–1884 Finland Postal stationery envelopes** 8
Kokoelma esittää Suomen ehiökuoret ja ehiöarkit otsakkeessa mainituilta vuosilta. Eri vuosien annit esitetään painoerittäin, mikäli mahdollista. Kokoelmassa on käyttämättömiä, käytettyjä ja lisäfrankeerattuja ehiöitä.
- 36 Tuori Jussi Finland M/30 Postal Stationery** 8
This exhibit is by far the best exhibit ever presented of this issue. It includes almost all the known rarities and varieties. It is based on material of more than 5000 cards. The presentation is a chronological one. Cardboards are analyzed and new ones found. All the difficult usages are shown. All known essays, proofs and errors are included.
- 37 Helminen Olavi BAIJERI Viralliset ehiökortit** 8
Kokoelma esittää Baijerin ehiökortteja koko niiden käyttökäytännöllä eli 1873–1920.

LEIMAMERKKILUOKKA

- 38 Tuori Jussi Suomessa käytettyjen leimapaperien ekstraleimaukset 1773–1894** 8
Suomessa käytetyistä leimapapereista tunnetaan n. 150 ekstraleimattua paperia, vähintään kahdella arvoleimalla varustettuna. Kokoelmassa esitetään 71 ekstraleimausta, siis laajin yksityisen hallussa oleva materiaali. Se käsitellään eri julkaisujen ja niiden sisällä taksasäännösten mukaan.
- 39 Tuori Jussi Finnish Revenue Issues 1881 and 1891** 8
These two issues are very similar with design, colours, size, perforation, Charta Sigillata control imprint etc. I treat the issues in traditional way value by value. The stamps and documents are analyzed thoroughly according the existing literature and knowledge of present collectors. All different varieties and numerous rarities are included. Documents are extremely important part of the exhibit and reflecting the society of those days.
- 40 Frimodig Matias The railway tax stamps of Finland 1915–1917** 3
The purpose of this exhibit is to show many rare parcel cards, different taxes, double and missing perforations, shades, cancellations in Russian and even the complete sheets.
- 41 Hirvikoski Kaarlo Revenues of Estonia 1919–1945** 5
Viron asiakirja- ja leimamerkit ensimmäisen itsenäisyyden ajalta neuvostomiehitykseen 1945.

POSTIHISTORIAN LUOKKA

- 42 Moilanen Atte The Earliest Forms of Postal Delivery in Finland – with focus on manuscript markings** 8
This exhibit covers the earliest forms of Finnish mail, semi-postal courier mail (1550 ?), crown letter mail (1680-1883), and canceled letters carried by the General Postal Service (1638 ?) up to UPU. During these years, Finland was first the eastern part of the Swedish kingdom and then an autonomous Grand Duchy of Imperial Russia from the peace of Fredrikshamn 17.9.1809 onwards. Systematic focus is on manuscript markings and brief characterization of the historic contents of letters. Effort has been expended to procure letters of the highest rarity and quality. Estimations of rarity are based on a systematic survey and investigation, 12 articles, I have written up to structure our understanding about the earliest forms of postal delivery in Finland. Limiting the scope of material, early post marks and international markings are treated as supplementary material and are not surveyed systematically. Entirets and letters with stamps are excluded.

- 43 Salminen Pauli *Suomalaiset kuvioleimat aikakausittain ja käyttötavoittain*** 5
- 44 Nikkanen Janne *The Development of Espoo Municipality Post 1760–1918*** 5
The purpose of this collection is to tell about postal history, mail routes, all possible postmarks and postal conditions with the story of Espoo municipality from the year 1760 to the year 1918 when Russian rule ended and Finland Civil War took place. The collection is divided into four main chapters: 1. From the Posthouse- and Postmen system to the UPU, 2. Ship mail traffic - Shipping Companies, Ships and postmarks, 3. From Vicarage Post Station to the Rural mail and Railway PO's, 4. Unstable years in Espoo municipality during First World War.
- 45 Hiltunen Matti *Muhoksen postihistoriaa 1766–1990*** 7
Kokoelmassa esitellään Muhoksen postioalojen kehittymistä 1766–1990. Esitys perustuu Muhokselta lähteneisiin ja saapuneisiin erilaisiin postilähetuksiin ja muuhun filateeliseen aineistoon yhdistettynä paikkakunnan maantieteeseen ja historiaan. Osa postilähetyksistä on harvinaisia. Myös lähetysten taustoja on avattu, jos niillä on yhteys paikkakunnan historiaan tai merkkihenkilöihin. Muhoksen posti perustettiin 1.6.1889. Laitasaaren postipysäkki avattiin 1902 ja viimeisimpänä Ketolanojan postipysäkki 1955. Muhoksella on ollut 11 postin toimipaikkaa ja 9 maalaiskirjeenkantolinjaa. Maalaiskirjeenkantolinjojen reitit on esitetty kartoilla. Esitys on pääpiirteissään kronologinen. Kaikista postin toimipaikoista ja linjoista on esitetty yksityiskohtaista ja osin uutta tietoa, esim. postinhoitajat on nimetty ja rengasleimat määriteltä. Esitys on rajattu vuoteen 1990, jolloin Posti muuttui liikelaitokseksi.
- 46 Filmer Werner *Rantasalmen postihistoriaa*** 7
The purpose of this exhibit is to show the postal development in Rantasalmi-area from 1760 up to 1930, beginning with letters of the crown-mail. The general-mail with various forms of mailings shows also the rural-mail-carrier-lines between the small villages around Rantasalmi and the postoffice Rantasalmi with development of the different postmarks and stamp issues in use up to 1930.
- 47 Pesonen Matti *Helsingin postitoiminnan kehitys 1809–1920-luvulle*** 8
Kokoelma kertoo Helsingin alueen postitoiminnan kehityksen vuodesta 1809 aina 1920 -luvulle asti. Esityksessä kerrotaan Helsingin alueen postitoimipaikkojen alkuvaiheista noin vuoteen 1923 asti. Postitoiminnan jatkuvuus muutamissa toimipisteissä on kerrottu myös tätä pidemmälle ajalle. Toimipaikkojen kehitys kerrotaan niiden toimipaikkojen osoitteiden kuin käytettyjen postileimojen osalta. Postilähetyksissä pyritään esittämään aina monipuolisesti erilaisia postilähettyksiä. Toimipaikan kohdalla pienet kartat kertovat toimipaikan tarkan sijainnin kaupungissa ja etusivun isompi kartta kertoo missä päin kaupunkia toimipaikka sijaitsi.
- 48 Hirvikoski Kaarlo *Postilinjat Mikkeli–Otava–Hirvensalmi–Joutsa*** 5
Kokoelma kertoo vanhan Hollola–Savolahti tienvarren Joutsa–Mikkeli jakson postioaloista 1800- luvun lopulta nykypäiviin keskittyen pääasiassa Hirvensalmen alueen postihistoriaan.
- 49 Vuorivirta Martti *Suomen postitaksat 1.10.1917–31.12.1930*** 8
- 50 Salonen Seppo *Hämeenlinnan postileimat kyrillisestä leimasta siltaleimoihin 1812–1959*** 5
Hämeenlinna oli ainoa sisämaahan perustettu postikonttori, kun Suomen postilaitos perustettiin vuonna 1638. Suomen postileimojen käyttöön otossa vuonna 1812 Hämeenlinna oli mukana. Kokoelmassa esitellään Hämeenlinna -leimat ensimmäisestä kyrillisestä leimasta 1812 aina siltaleimoihin vuonna 1959 kuvin, esimerkein ja kulkeneilla postilähetyksillä.
- 51 Hjelt Sven-Erik *Pieksämäen postitoimipaikat ja -leimat vuoden 1930 jälkeen*** 6
Kokoelmassa kuvaillaan entisen Pieksämäen pitäjän postitoimipaikat ja niiden leimat aikavälillä 1930–1991. Vuoden 1930 alusta pitäjä jakautui PIEKSÄMÄN kauppalaan ja sitä ympäröivään Pieksämäen maalaiskuntaan. Kauppalassa oli edelleen kaksi päätoimipaikkaa, joiden nimet ja leimat muuttuivat moneen kertaan. Sodan ajan kenttäpostikonttorit, sotien jälkeen keskustaan perustetut uudet toimipaikat, rautatien postiliikenne, keskustaa ympäröivän maalaiskunnan toimipaikat sekä näiden kaikkien leimat kuvaavat monipuolisesti paikkakunnan postioaloja ja niiden kehitystä.

- 52 Vihanto Martti *Postihistorian Suomi-yleiskokoelma*** 3
 Postilähetyksiä on mahdollista luokitella monilla, usein päällekkäisillä tavoilla. Kokoelman tavoitteena on esittää kustakin luokasta yksi kohde.
- 53 Valtonen Juha *Suomen SS-vapaaehtoiset – kenttäposti 1941–1943*** 5
 Postihistoriallisessa kokoelmassa tutkitaan, miten suomalaisvapaaehtoisten kenttäposti toimi osana Saksan ja Suomen postijärjestelmiä sekä minkälaisia yhteiskunnallisia jännitteitä ja ristiriitoja siihen liittyi. Kokoelman synteessä seurataan kenttäpostin kulkua suomalaisvapaaehtoisten sotaretken eri vaiheissa.
- 54 Lehmuskallio Markku *Ultima Thule, postia peräpohjolasta ja peräpohjolaan*** 6
 Kokoelma käsittelee Suomen saamelaisalueen ja osaltaan Ruotsin Suomen rajan vastaisen saamelaisalueen postikortti-, kirje- ja pakettipostia, postitoimipaikkoja ja niiden postileimoja sekä Tornion ja Haaparannan kautta kulkenutta postia Suomen Suurruhtinaskunnan alkuvuosina.
- 55 Tanner Reijo *Russian WWI Mail censoring in Grand Duchy of Finland in 1914–1918*** 8
 Suomen sotasensuurin historia arkistotietojen ja postilähetysten avulla. 1. Censorship organization b Petrograd and Moscow as advisers. 2. International mail to Finland. 3. International mail abroad from Finland. 4. Censoring specialities of different postal categories. 5. Censoring of military mail. 6. Special procedures and handling of value letters. 7. Censorship of Russian Field Post and Russian Telegraph in Finland.
- 56 Laitinen Ari *Suomalais-Saksalainen sotilaallinen yhteistyö ensimmäisen maailmansodan aikana*** 6
 Kokoelma on postihistorialluokan 2C sääntöjen mukainen tutkielma suomalais-saksalaisen sotilasyhteistyön synnystä ja kehityksestä ensimmäisen maailmansodan aikana pääpainon ollessa jääkäriliikkeessä ja saksalaisen Itämerendivisioonan sotatoimissa Suomessa vuonna 1918. Kokoelmassa esitetään johdantona sortokausien, itsenäisyysaktivismin ja ensimmäisen maailmansodan syttymisen vaikutusta postiliikenteeseen. Lisäksi esitetään laajasti Jääkäreiden postia eri koulutusvaiheissa, rintamapalveluksessa ja myöhemmin Suomen Vapaussodassa. Saksalaisen Itämerendivisioonan postihistorian osalta esitetään Ahvenanmaan retkikunnan, Hankoon saapuneen divisioonan pääosien ja erillisen osasto Brandensteinin postia sekä Suomen vapauttamiseen osallistuneen Saksan laivaston postia.
- 57 Kilpijärvi Tero *Mail between, and via, Ireland and Finland*** 5
 Letter post between the two countries, but also their mail transited to other destinations or from other origins. Besides the postal rates and routes some idea may be given of the time and the connection itself. A few contemporary postcards are built in to illustrate the conveyance of mail.
- 58 Nuikki Pekka *Transatlantic Mail 1830–1870*** 5
 Kokoelma esittelee Atlantin ylitse purjehtivien postilaivojen nopeaa kehitystä, reittejä ja postitaksoja vuosina 1830–1870.
- 59 Klemi Pekka *Military and Civilian Postal Services during the Spanish Civil War 1936–39*** 5
 Kokoelma kertoo miten sotilaitten ja siviilien postipalvelut olivat järjestetyt Espanjan kaoottisen sisällissodan aikana 1936–39
- 60 Nuikki Pekka *Twin Cobra Overprints And Snake Cancellations Of Gwalior*** 4
 Kokoelma esittelee Intian Gwalior osavaltion postihistoriaa Twin Cobra Overprints And Snake Cancellations -kautta, vuosilta 1885 vuoteen 1943 asti.

LENTOPOSTILUOKKA

- 61 Seitsonen Esko *Suomalaisen lentopostin ohjaukseen käytettyjä leimoja ja merkintöjä 1938–1948*** 1
 Kokoelman tarkoitus on esittää ohjauksen merkitys lentopostin kuljetukseen ja herättää katsojan kiinnostus lentopostin keräilyyn.

- 62 Collan Mikael Wanhan Markan Lentoposti – Old Markka Air Mail** 5
Kokoelma kuvaa postihistorialliseen tyyliin suomalaista lentopostia ja sen kehitystä wanhan markan ajalta vuoden 1962 loppuun. Esitellyt kohteet on maksettu käyttösarjojen merkkejä käyttämällä.
- 63 Hannula Petteri Mannertenväliset lentopostipalvelut toisen maailmansodan loppuun asti** 5
Mannerten välisiä reittejä ei ole montaa, mutta niiden vaiheet ovat melko vaihtelevia. Kokoelma esittelee mannertenvälisten siviililentopostireittien reittiverkoston kehittymisen toisen maailmansodan loppuun saakka (mikä tapahtui 2.9.1945, kun Japani antautui).
- AIHEFILATELIAN LUOKKA**
- 64 Kempillä Ulla Tuusulanjärvi – luontoa ja kulttuuria** 1
Tuusulanjärven ympäristö on kompakti matkailukohde, josta löytyy jokaiselle jotakin monine museoineen ja monipuolisine ulkoilualueineen.
- 65 Salonen Seppo Suomalaiset kiitäjät – nuo pohjoisen kolibrit** 1
Kiittäjiä on tavattu Suomessa 17 eri lajia, ja ne ovat pääasiassa isoja yöaktiivisia vaeltajia. Osa niistä lentää Suomeen jopa Afrikasta saakka. Etelän lämpimät ilmavirtaukset tuovat näitä eksoottisia lajeja maahamme. Kiitäjät on tässä kokoelmassa ryhmitelty Suomessa esiintymisensä perusteella.
- 66 Suhonen Jukka Suomalaista ekologiaa** 2
Suomalainen ekologinen tutkimus on laaja-alaista ja korkeatasoista. Useat tutkijat ovat saaneet tutkimuksiaan kansainvälisten alan oppikirjojen sivuille. Lisäksi suomalaisiin tutkimuksiin viitataan ahkerasti kansainvälisissä julkaisuissa. Ekologinen tutkimus jaetaan useisiin osa-alueisiin, (i) käyttäytymisekologia, (ii) populaatioekologia, (iii) yhteisöekologia, (iv) ekosysteemiekologia ja (v) soveltava ekologia. Kaikissa näissä ekologian osa-alueissa on suomalaiset tutkijat niittäneet mainetta. Tässä aihekokoelmassa kerron postimerkkien ja muiden postaalisten kohteiden avulla eri ekologian osa-alueilla tehdyistä ekologisista tutkimuksista, tutkimuspaikoista, tutkimuskohteista, tutkimusten tuloksista ja niiden merkityksestä.
- 67 Klemi Pekka Fight against cancer through the years** 5
Kokoelma kertoo, miten ihmiskunta on historian saatossa oppinut ymmärtämään ja hallitsemaan entistä paremmin syöpää. Tupakointi, liiallinen alkoholin käyttö, lihavuus, ilman saasteet jne. voivat johtaa syöpään. Ihminen voi vaikuttaa kaikkiin em. asioihin ja näin estää ennalta syövän kehittymisen. Jos em. eivät onnistu niin ei hätää sillä syövän hoito on nykyään erittäin tehokasta.
- 68 Kylliäinen Mikko Volkswagen Typ 1 – Tuttavallisesti Kupla** 2
Jokaiselle tuttu Kuplavolkkari lienee yli kuusi vuosikymmentä kestäneen valmistusaikansa ja ennätyksellisen suuren valmistusmääränsä ansiosta maailmanlaajuisestikin kaikkien aikojen tunnetuin automalli. Suosio on hämmästyttävää, sillä Kuplan synty liittyy Euroopan historian synkimpiin lukuihin. Yhtä erikoista on se, että Kuplan myynti kasvoi silloinkin, kun sen tekniikka oli jo vanhanaikaista. Kokoelma kertoo Kuplavolkkarin vaiheet suunnittelusta 1930-luvulla valmistuksen päättymiseen 2003.
- 69 Smeds Sten-Anders ”Uppsala är bäst” – eller åtminstone riktigt bra** 5
En filatelisk förklaring varför Uppsala, Tavastehus vänort i Sverige är så bra. Bäst?
- 70 Nuikki Pekka Valta veren perintönä** 6
Kokoelma esittelee Euroopan hallitsijoita, jotka ovat saaneet valtansa veren perintönä aikaväliltä 1450–1900. Heidän tarinansa kerrotaan heidän itsensä käymän kirjeenvaihdon kautta.

AVOIMEN FILATELIAN LUOKKA

- 71 Salonen Seppo *Janakkala – kotiseutuni*** 8
Janakkalan kunnan historiaa, taajamia, kyliä ja talouselämää kuvataan laajasti jakaen kunta neljään ”talouskeskukseen”. Janakkalassa sijainneet 13 postin toimipistettä esitellään, suuremmat laajemmin ja pienemmät leimaesimerkein. Esittäjän kotikylästä Haapaniemestä ja lähikylästä Hyvikkälästä on joitakin mainintoja. Myös kunnan tunnuksia, ja muutamaa Janakkalassa syntynyttä kuuluisuutta esitellään.
- 72 Penttilä Jari *ABC-kirjasta Pukstaaviin*** 4
Kokoelma käsittelee kotimaista kirjallisuutta henkisen ja taloudellisen hyvinvoinnin luojana. Alun perin rakennettu kahden kehyksen koossa Vammalan vanhan kirjallisuuden päville 1988. Laajennettu kolmeen kehykseen Etelä-Satakunnan postimerkkikerhon 70-vuotisjuhlanäyttelyyn vuonna 2014.
- 73 Vuorimies Heikki *Eero Järnefelt ja hänen taiteensa teemoja*** 4
Kokoelmassa esitellään aluksi Eero Järnefelt ja hänen perheensä, jonka jälkeen siirrytään työ- ja asuinympäristöjen kautta hänen taiteensa keskeisiin teemoihin, kansankuvauksiin mielimaisemiin Kolilla ja hänen taiteessaan toistuvasti esiintyviin luontoaiheisiin. Julkiset työt ja muotokuvat päättävät esityksen.
- 74 Heinonen Markku *Uusikirkko, my Mom’s Home Parish in Karelia: Home area and Rasmus family history 1864 – 1944*** 8
The aim of this exhibit is to consider Great History: wars, power politics, development of postal conditions in Finland and mirror that to Small History: personal experiences, local incidents, my mom’s and dad’s mutual events, a Karelian evacuee’s family history and the development of the local Uusikirkko parish post.
- 75 Salonen Seppo *Panssarivaunut – ja niiden käyttö Suomen armeijassa Lapin sodan loppuun saakka*** 2
Suomen ensimmäiset panssarivaunut saapuivat vuonna 1919. Talvisotaan mentäessä kalusto oli sekalaista. Jatkosodassa pääosassa olivat sotasaalisvaunut. Sodan lopulla saatiin parempia vaunuja Saksasta. Viimeiset niistäkin ehtivät vasta Lapin sotaan. Suomen panssarivoimien kehitystä kuvataan vuosina 1919–1945 ja käydään läpi tärkeimmät vaunumallit.
- 76 Issakainen Iida *The Marvelous Moomins*** 2
- 77 Hartoma Jussi *Maa polttaa jalkojen alla*** 2
Katsaus tämänhetkiseen tulivuorten aktiivisuustilanteeseen ja lyhyt johdatus vulkanologiaan. Maapalloa ympäröi tulirengas, johon tulivuoret pääosin sijoittuvat. Ne ovat aiheuttaneet suurta tuhoa ja edelleen aktiivisia tulivuoria on 1500 ja toimivia n. 100. Suuri uhka on edelleen päällä nukkuvien heräämiseen, sitä on koettu viimeisen vuoden aikana. Missä jalkapohjia polttaa?
- 78 Ihamäki Pauli *Tšekkoslovakian mutkikas partiotäival*** 8
- 79 Poropudas Lauri *Poro todistaa*** 1
Yhdistyneissä kuningaskunnissa otettiin 6.4.1840 maailman ensimmäiset postimerkit ja ehiöt. Ensimmäisen ehiökuoren ja kirjearkin suunnitteli taiteilija William Mulready. Hän piirsi ehiön osoitesivulle romantisoitun kuvan maailmasta. Ainakin 1960- ja 1970-luvuilla esiintyi alan lehdissä keskustelua siitä, mitä kuoren kuva itse asiassa kuvasi: kuvasiko sen Brittiläistä kansainyhteisöä ja vai koko maailmaa. Useissa selityksissä lähdetään siitä, että kuori kuvasi Brittiläistä imperiumia. Itse olen sitä mieltä, että se kuvaa koko maailmaa, vaikka yhtenäistaks ei koskenutkaan koko maailmaa, vaan vain lähes tunnetun maailman laajuista Britannian imperiumia. Väitteeni todistan ehiön etusivun poron kuvan avulla.
- 80 Nuikki Pekka *ROTHSCHILD – The Bankers of The World (1790–1890)*** 5
Kokoelma kertoo Rothschildien pankkiirisuvun synnystä ja vallasta 100 vuoden ajalta 1790–1890. Tarina kerrotaan Rothschildien eri puolille maailmaa käymän kirjeenvaihdon kautta.

MAKSIMIFILATELIAN LUOKKA

- 81 Ruotanen Tapani *Mitä sitä ennen koulussa oppi*** 1
Suomalaisten laajaa arvostusta saaneen korkean koulutustason perustekijöitä ovat oman kielen ohella olleet kansakouluasetus v. 1866 ja yleinen oppivelvollisuus v. 1921. Maksimikortein voi varsin hyvin havainnollistaa vanhoja koulumuistoja.

POSTIKORTTILUOKKA

- 82 Lehtinen Sinikka *Historian havinaa Viipurin Monrepos'ssa postikorteilla*** 4
Kokoelma pyrkii tuomaan esiin alueen historian varhaisesta kauppapaikasta englantilaiseksi maisemapuutarhaksi. Lisäksi halutaan kunnioittaa Ludwig von Nicolayn keräämää kirjastoa, joka nyt sijaitsee kansalliskirjastomme aarteena Helsingissä. Monrepos'n puistosta kehittyi kaikkien suomalaisten ja erityisesti viipurilaisten rakastama turistikohde ja vapaa-ajan viettoaika.
- 83 Ihamäki Pauli *Sata vuotta partiota Suomessa*** 8
Partion tulo Suomeen. Eri partiojärjestöt. Kasvun aika 1930–1939. Sotavuodet 1939–1945. 1950-luvun haasteet. Tytöt ja pojat yhteen. Sadan vuoden saavutus.
- 84 Salonen Seppo *Hämeenlinnaa vanhoilla kuvapostikorteilla*** 2
Kokoelmassa esitellään vanhaa Hämeenlinnaa pääasiassa 1900-luvun alun kuvapostikorteilla. Rautatien tulosta 1862 asti Hämeenlinna on ollut vilkas sisämaakaupunki. Sitä ennenkin se oli Etelä-Hämeen keskus.
- 85 Uotila Olavi *Havis Amanda*** 3
Helsingin Kauppatorin Havis Amanda -suihkulähteestä kertova postikorttikokoelma historiallisesta alusta alkaen; sisältää pääasiassa valokuvakortteja, mutta myös harvinaisia piirroskortteja.
- 86 Kankainen Jorma *Saamelaiset – arktinen kansamme*** 6
Suomessa asuu EU:n ainoa alkuperäiskansa, saamelaiset. Vaikka saamelaisten historia ulottuu tuhansien vuosien taakse tietämys tästä kansasta ja sen rikkaasta kulttuurista on hatara. Tämän postikorttikokoelman tarkoitus on kertoa ja antaa tietoa siitä, mitä jokaisen meistä pitäisi tietää saamelaisista ja Saamenmaasta, heidän historiastaan sekä elämän tavoistaan – elostaan.
- 87 Leppänen Pertti *Rauhaa*** 2
Kyyhkynen on sodanvastaisuuden tunnetuin symboli
- 88 Reijonsaari Sirpa *Kahvia, kahvia*** 4
Kokoelma kertoo siitä, mitä kahvi on, miten kahvi tuli Suomeen ja miten tärkeä juoma siitä meille tuli. Kerrotaan kahvin historiaa ja sitä, miten kahvi on tärkeä juoma nykyäänkin joka tapahtumassa. Mukana on myös makuja maailmalta.
- 89 Viljanen Olli *Liederfürst Franz Schubert*** 6
Kertomus säveltäjä Franz Schubertin elämästä, hänen musiikistaan ja hänen muistostaan.
- 90 Hyttinen Juha *Supremus artifex - Arkkitehtimestari Martin Chambiges'in ja Ranskan gotiikan jäljillä*** 6
Kokoelmassa esitellään ranskalaisen arkkitehdin Martin Chambiges'in (n. 1455/60–1532) myöhäisgoottilaista tuotantoa Pohjois-Ranskassa 1400–1500-lukujen vaihteessa. Lisäksi esitellään hänen vaikutteitaan sekä mahdollista vaikutusta ranskalaiseen arkkitehtuuriin. Aivan aluksi esitellään Chambiges'in edustaman goottilaisen arkkitehtuurin eli suippokaarityylin syntyä ja kehitysvaiheita Ranskassa 1100-luvulta 1500-luvulle. Gotiikka oli pisin yhtenäisenä esiintynyt rakennustyyli Euroopassa ajanlaskun alun jälkeen. Kokoelman kohteet ovat noin ajalla 1900–1930 painettuja ja julkaistuja ranskalaisia, pääosin mustavalkoisia postikortteja. Suuri osa kortteista on n. yksipalstaisia varhaiskortteja, jotka on painettu ennen vuotta 1904. Kortit ovat joko kulkeneita tai käyttämättömiä. Suurin osa niistä on ajalle tavanomaisia, 9 x 14 cm:n kokoisia. Näiden lisäksi mukana on useita poikkeavan kokoisia postikortteja.

NUORISOFILATELIAN LUOKKA

- 91 Oruexebarria Nerea *Tuberkuloosin varainkeruu*** 2
Kokoelmassa esitän eri maiden varainkeruuta tuberkuloosin vastustamiseksi. Mukaan olen ottanut ensimmäiset maat, jotka ryhtyivät systemaattiseen varainkeruuseen: Tanska, USA, Ruotsi ja Suomen varainkeruuta muita laajemmin.

KIRJALLISUUSLUOKKA

- 92 Salonen Seppo *Kotiseutukokoelman ABC***
Avoimen filatelian luokan kotiseutukokoelman rakentamisopas. Esimerkkinä käytetään kirjoittajan omaa Janakkala-kokoelmaa. Kirjasessa käydään läpi, miten etsitään tietoa kotikunnasta, millaisia postileimoja on löydettävissä ja annetaan esimerkkejä rautatie- postivaunu- ja asemaleimoista. Käsitellään myös esifilateelinen posti, kokoelmaan sopivat fiskaaliset kohteet sekä muu ”cinderalla”, joka voi värittää kotiseutukokoelmaa. Tiedon lisäksi oppaassa on muutama havainnollinen mallisivu.

VAPAA LUOKKA

- 93 Segerberg Margaretha *Mikael Agricola ja hänen maailmansa*** 1
Kokoelma esittää lyhyesti Mikael Agricolan koulu- ja opiskeluvuotia, hänen työuraansa, kirjallista tuotantoaan, hänen kuolemaansa ja hänen jälkeläisiään.
- 94 Paavola Ahti *Sirkka Sari – Aulangon savupiipun tragedia 30.7.1939*** 1
Sirkka Linnea Jahnsson syntyi 1.5.1920 Raivolassa, Kivennavalla ja kuoli 30.7.1939 Aulangolla. Hän oli suomalainen elokuvanäyttelijä, joka oli yksi ohjaaja Valentin Vaalan valkokangaslöydöistä. Lupaava ura katkesi tapaturmaiseen kuolemaan. Hän näytteli kaikkiaan kolmessa elokuvassa, jokaisessa hänellä oli naispääosa.
- 95 Kaskela Hannu *Muumimaailma ja sen luoja*** 1
Kokoelma kertoo Muumimaailmasta ja sen luoja Tove Janssonista.
- 96 Ihamäki Pauli *Aitoja vai väärentäjä?*** 2
Kahdella kehyksellä on esitetty Euroopan valtioiden postitteita ja leikkeitä erityisesti 1. ja 2. maailmansotien ajalta, mutta mukana on myös muita aika vanhojakin kummajaisia.
- 97 Ihamäki Pauli *Liettuan partioliikkeen filateelinen historia*** 1
- 98 Ihamäki Pauli *Jättien puristuksessa*** 5
II-maailmansodan miehitysposti. Katso otsikkolehti ja sisällysluettelo. Laajasta kokoelmasta on poimittu aineistoa viiteen kehykseen.
- KUTSUTTUJEN OSASTO**
- 99 Suomen Postimuseo *E. A. Hellmanin laivaleimakokoelma*** 2
E. A. Hellmanin Postimuseossa oleva Laivaleimoja-kokoelma. Kokoelmassa esitellään laivojen ja laivayhtiöiden nimileimoja, kirjoitettuja laivannimiä, laivankuvaleimoja ja muita leimoja, 31 lehteä.
- 100 Hämeenlinnan Postimerkkikerho *Eri postihallintojen ensimmäisiä postimerkkejä*** 1
- 101 Parkkonen Matti *Aulanko-kortteja*** 1

Karlberg–Aulanko postikorttien kuvissa

Lauri Poropudas

Jo ajanlaskumme alussa Aulangonvuorella sijaitsi kulttipaikka ja suojalinnoitus. Alueella on laidunnettu karjaa ainakin keskiajalta lähtien, joten täysin luonnontilaista metsää ei alueella ole ollut aikoihin. Suojalinnoitus hävitettiin 1200-luvun puolivälin aikoihin, jolloin ruotsalaiset ryhtyivät rakentamaan omaa Hämeen linnaa parin kilometrin päähän Vanajaveden vesireitin varrelle.

Vanajaveden rannalla, Aulangon alueella ollut Mäkelä-niminen maatalo päätyi 1800-luvun keskivaiheilla säätyläisten omistukseen. Ensimmäinen tilan uusta omistajista oli kuvernementinsihteeri **Carl Rennerfelt**, joka nimesi Mäkelän Karlbergiksi etunimensä ja alueella sijaitsevan linnanvuoren mukaan. Hänen jälkeen tilan omistivat kihlakunnantuomari **Carl von Knorring**, valtioneuvos **C. W. Gylde**n ja tämän vävy, kauppalaivan kapteeni **F. W. von Schantz** ja hänen jälkeensä kenraali **Georg Eberhard Galindo**.

Vuonna 1883 eversti **Hugo Standertskjöld** (1844–1931) osti tilan tutultaan Galindolta, joka oli Standertskjöldin tapaan palvellut Venäjällä. Janakkalassa syntyneen Standertskjöldin tarkoituksena oli hankkia kesäasunto. Hänen talviasuntonsa rakennettiin Pohjoisesplanadi 3:een, keisarihallituksen palatsin viereen. Siinä sijaitsi nykyisin korkein oikeus.

Hugo Standertskjöld

Hugo Robert Standertskjöld (1844–1931) oli eversti, ase tehtailija, teollisuusmies, suurlahjoittaja ja Aulangon rakennuttaja. Hän syntyi suomalaisperäisen aatelistiperheen vesana Janakkalassa sijaitsevaan Vanantaan kartanoon.

Standertskjöldistä tuli tykistöupseeri 20-vuotiaana, 1866 hänet komennettiin Tulan kivääritehtaaseen Venäjälle, missä hän vastasi teknisestä valmistuksesta. Hänen setänsä **Carl August Standertskjöld** toimi Izhevskin

Hugo Standertskjöld vuonna 1915, Museoviraston kuva.

kin ja Tulan ase tehtaiden päällikkönä ja vuokraajana.

Ludvig Nobelin suosituksesta Hugo siirtyi 1872 Izevskin kivääritehtaaseen, jota hän johti venäläis-turkkilaisensodan aikana, kun kiväärien kysyntä Venäjällä oli huipussaan. Tehtaan johtajana hän vuokrasi sen 1880 itselleen Venäjän valtiolta. Tehtaan tuotantoa parannettiin huomattavasti. Hän myi Suomen vakinaiselle armeijalle sen tarvitsemat kiväärit edulliseen hintaan. Kivääritehdas toi hänelle suuren omaisuuden. Izhevskin

kivääreillä sodittiin kansalaissodan lisäksi talvi- ja jatkosodissakin.

Vuonna 1884 Standertskjöld erosi armeijasta ja lopetti ase tehtailijana. Omaisuuttaan hän oli sijoittanut Tulan ammustehtaaseen. Tehdas oli huonosti hoidettu, joten Standertskjöld otti sen omavastuuseen hoitoonsa ja jäi vielä Venäjälle. Tehtaan uudistamiseen ja tuotannon tehostamiseen tarvittavien sijoitusten rahoittamisessa hänellä oli apunaan Suomen Pankin ja Nobel-yhtymän myöntämät edulliset lainat.

Venäjällä Standertskjöld pyrki

Hämeenlinna. Karlbergin hovi.

Tavastehus. Karlbergs herrgård.

HÄMEENLINNA. KARLBERGIN HOVI.

Ilmeisesti kahden viereisen kortin alkuperäinen kuva ilman värejä.

*Karlberg.
Karlbergin hovi.*

*Tavastehus.
Hämeenlinna.*

Kolme korttia Karlbergin päärakennuksesta, ne on otettu viereiseltä "Aulangon vuorelta", kuten kukkulaa nimitettiin. Ne lie suurin piirtein samalta ajalta, mutta rakennus on kaikissa eri väreissä. Tuolloin valokuvat olivat mustavalkoisia, painovaiheessa paino-originaalit väritettiin käsin eikä värittäjä välttämättä tiennyt rakennuksen värejä. Ylimmissä korteissa näkyy taustalla huvimaja, se on nykyisin golfkentän keskellä, eikä vasemmalla ole vielä kasvihuoneita.

pitämään myös valtion puolta: hän esimerkiksi luopui oma-aloitteisesti Izevskin kivääritehtaan valtiolle epäedullisesta sopimuksesta, jonka avulla hän oli rikastunut. Samoin hän esitti Tulan tehtaan käyttämän kuparin hinnan sitomista sen kulloiseenkin maailmanmarkkinahintaan, mutta tämä ei sopinut sotaministerille. Sopimus tehtiin sopimushetken kuparin huipukorkeilla hinnoilla: kun kuparin hinta pian laski, korjasi Standertskjöld huimat voitot vasten tahtoaankin.

Vähitellen Standertskjöld lopetti toimintansa Venäjällä ja siirsi omaisuutensa Suomeen. Rahojen siirto Venäjältä Suomeen oli erikoinen episodi. Hän halusi tallettaa varansa Suomen pankkiin, mutta pankki ei voinut ottaa niitä vastaan. Pankilla ei ollut omaisuudelle kylliksi vakuuksia.

Hugo Standertskjöld osti muun muassa Karlbergin etsiessään rahoilleen Suomessa käyttökohteita. Lopulta hän osti kaikki naapurinsa, vanhan Luhtialan kylän tilat ja jonkin verran ylimääräistäkin, muun muassa viereisen Metsänkylän kartanon. Koko omaisuutta ryhdyttiin kutsumaan Karlbergiksi.

Standertskjöld osti sukulaiseltaan Kaukaalta konkurssikypsän lankarullatehtaan läheltä Lappeenrantaa ja muutti sen selluloosatehtaaksi. Siitä sai alkunsa Kaukas Oy, nyt se on osa UPM-konsernia. Lisäksi hän osti valtavat metsäalueet tehtaan puunsaannin varmistamiseksi. Näille metsämaille hän yritti saada myös pienviljelijäväestöä, jolle hän tarjosi edullisia asettumisehtoja. Eversti hankki myös

Inkeröisten tehtaan puuhiokkeen ja sellun tekoa varten.

Hän osallistui aatelissäädystä valtiopäiville 1885, edustaen Palmfelt-sukua.

Tarinan mukaan Karlberg rakennettiin rakastetulle ja tulevalle vaimolle: palvellessaan Puolassa Hugo rakastui tulisesti kauniiseen puolalaiseen kreivittäreen. Karlberg olisi heidän lemmelehen sopiva ympäristö. Saatuaan kesäkartanon kuntoon eversti lähetti Puolaan puhemiehen ja runsaat lahjat. Lahjat kelpasivat, mutta kreivitär ilmoitti, ettei hän ikinä tulisi Itämeren pohjoispuolelle. Myöhemmistä naimatarjouksista huolimatta Hugo jäi perheettömäksi.

Poikamiehenä elänyt eversti oli avokätinen lahjoittaja. Usein hänen lahjoituksensa suuntautuivat lähelle hänen ammattiaan. Eräs lahjoitusten saaja oli Suomen kadettikoulu Haminaassa. Koulun lakkauttamisen jälkeen lahjoitusvarat jaettiin nuorille, joiden oli ollut pakko vaihtaa elämänraansa koulun lakkauttamisen tähden.

Toinen suuri lahjoitus meni sisälissodan valkoiselle armeijalle, sen kaatuneiden omaisille ja jälkeläisille. Myös sotaan osallistuneet saksalaiset ja ruotsalaiset sotilaat saivat häneltä merkittävät avustussummat. Muita kohteita olivat muun muassa Finska Läkaresällskapet ja Svenska litteratursällskapet i Finland.

Hugo Standertskjöld oli aikansa matkailija, joka nautti erikoisuuksista, mutta myös ankara patruuna, joka kuitenkin huolehti alaisistaan hyvin. Hän oli kulinaristi, mistä kertoi hänen painonsakin ylimmillään lähes 190 kiloa. Sanotaan, että Karlbergin juhlista isäntä itse söi suruunsa. Hämeenlinnan ensimmäisen auto, Isotta Francini, tilattiin hänelle erikoisvalmisteisena suurena versiona Italiasta.

Tultaessa 1900-luvulle Hugo Standertskjöldiä vaivasivat raskas ylipaino ja sairaudet. Helsingissä hän liikkui työnnettynä pyörätuolilla mukanaan oma terveydenhoitaja. Hän jaksoi yhä vähemmän käydä Karlbergissa ja huo-

Sauna ja pesuhuone sekä pumppuhuone, vain pumppuhuone on jäljellä.

lehtia sen asioista. Viimeisen kerran Standertskjöld vietti kesää Aulangolla 1926 ja hän myi Karlbergin kaikkein sivutiloineen Hämeenlinnan kaupungille vielä samana vuonna.

Vuonna 1931 Helsingissä kuolleet Hugo Standertskjöld on haudattu Janakkalan kirkon hautausmaalle.

Aulangolla

Kun Hugo Standertskjöld ensi kertaa kävi myöhemmin Aulangoksi tunnetulla alueella, kukaan ei tuntenut seutua Aulankona. Kylä oli ikivanha Luhtiala, jonka tilat olivat 1700–1800-luvuilla ajautuneet säätyläisomistukseen. Merkittävien taloista oli Katajiston kartano. Mäkelän talon-

poikaistalo oli säätyläisomistuksessa saanut nimen Karlberg ja kehittynyt kartanoksi.

Karlbergin kartanon päärakennus sijaitsi nykyisen hotellin Aulangon paikalla, mutta alkuperäinen kartanorakennus tuhoutui tulipalossa 26.1.1928. Nykyisen hotellin paikalla olleen Karlbergin vanhan päärakennuksen Standertskjöld rakennutti uuteen malliin arkkitehti **Waldemar Aspelinin** suunnitelman mukaan vuonna 1890. Päärakennus oli ranskalaista uusbarokkia, sitä nähdään edelleen, niin kutsutussa Kavaljeeriflyggelissä eli Ritarilinnassa, jonka eversti rakennutti vierastaloksi.

Vuosina 1884–1910 Standertskjöld

Karlbergin kasvihuoneissa kasvatettiin monenlaisia, tuolloin eksoottisia kasveja ja hedelmiä. Aulangolla syötiin ensi kertaa Suomessa myös appelsiineja.

Kariberg

Hämeenlinna Erok Kytökenen Tavastehus Imp.

Mänge hälsningar från
Hälsningar från
Hälsningar från

Rauniolinna, jonka piti olla korkeammalla kuin Vanajan toisella puolen Parkissa oleva kuvernööri Rehbinderin teettämä satulinna. Kortti vasemmalla on vanhin tässä katsauksessa mukana olevista korteista, se on kulkenut 11.7.1901.

toteutti mahtavan hankkeen ja palkkasi 250 työmiestä rakentamaan tiluksilleen englantilaistyyppisen puiston. Näin alueelle muodostuivat muun muassa isot tekolammet Joutsenlampi ja Metsälampi, näyttävät graniittilinnan rauniot: rauniolinna piti olla komeampi kuin virran toisella puolella maaherran rakennuttama Parkin

linnanraunio. Uusia teitä rakennettiin noin 14 kilometriä, lisäksi näköalaterasseja ja huvimajoja. Kaivamalla tehtyjen metsälampien maa-aineksesta tehtiin tekosaaret Vanajaveteen.

Aulangonvuorelle rakennettiin 1906–1907 arkkitehti Valdemar Aspelinin suunnittelema 33 metriä korkea graniittinen näkötorni. Näkötornin

juurelta laskeutuu jyrkkä 322 askelman kiviportaikko karhunluolaan: siellä on **Robert Stigellin** karhuperhettä kuvaava veistos *Karhut*. Taiteilija lainasi teosta varten malliksi karhupennun Korkeasaaresta, sen pitäminen osoittautui kuitenkin hankalaksi. Stigell joutui hakemaan mallikseen täytetyn karhun Eläinmuseosta.

Stigellin Karhut, Aulanko, Kariberg, Hämeenlinna-Tavastehus.
Stigells björnar,

Stelkos nähnyt näitä Aulangon karhujat.
Käytävä ne nähti.

Edelleen käytössä olevat portaat näkötornilta – 322 askelmaa – Karhuluolaan, sitä kuvaava postikortti on lähetetty 10.12.1907: se on varhainen, sillä kuvassa vuolukivestä veistetty patsas on vielä valkoinen.

Ruusulaakson paviljonki on edelleen olemassa, mutta mustia joutsenia ei ole Joutsenlammella ollut sitten 1960-luvun.

Aulangonvuori oli jo 1800-luvun lopussa suosittu retkikohde, jonne kavuttiin isoissa ryhmissä, eväiden kanssa. Jo silloin vuorelle oli rakennettu puinen näköalapaviljonki.

Aulangon näkötornin juurella on myöhemmin, vuonna 1934 rakennettu näköalatasanne, josta avautuu maisema Aulangonjärvelle päin. Näköalatasanteen alapuolella on taiteilija **Lennart Segerstrålen** vuonna 1934 maalama metsästysaiheinen fresko. Segerstrålen kädenjälki näkyy myös puiston 1930-luvulta peräisin olevissa opaskylteissä.

Alueelle istutettiin ulkomaisia puulajeja, kukkia ja pensaita. Toimipaalueella 1800–1900-lukujen vaihteessa Suomen ensimmäinen eläintarhakin, jossa pidettiin muun muassa peuroja, isokauriita eli entinen saksanhirvi, fasaaneja ja riikinkukkoja. Puisto oli avoin kaikille kaupunkilaisille ja matkailijoille.

Ennakkoluulottomana miehenä eversti perusti Karlbergiin muun

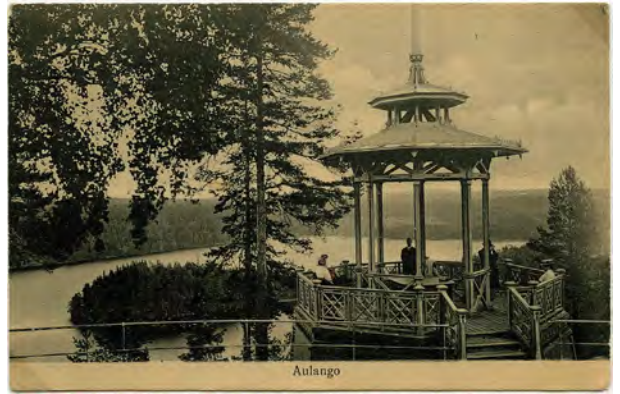

Ilmavalvontalotta Aulangon graniittitornissa, kenttäpostia 31.10.1941. Tornia käytettiin ilmavalvontaan, taustalla Lusikkaniemi. Puolustusvoimien TM-kuva, E. Mäkinen.

muussa yksityisen kansakoulun alaisensa lapsille ja kalanviljelylaitoksen. Hänen käsissään osa alueesta muuttui 180 hehtaarin suuruiseksi puistoksi, jossa saattoi nähdä harvinaisia mustia joutsenia ja tuhansia eksoottisia istutuksia. Kuuluisaa puistoa oli kesäisin ihastelemassa suuri joukko arvovaltaisia vieraita, aina Etelä-Euroopasta asti. Isäntä oli tunnettu vieraanvaraisuudestaan.

Vieraita kävi Karlbergissa sata-määrin ja kaikki olivat tervetulleita. Tietävästi milloinkaan aiemmin tai sen jälkeen Suomessa ei ole nähty yhtä loisteliaita juhlia. Kun Hugo Standertskjöld sai Karlbergin kesäkartanoonsa vieraita, hakivat everstin vaunut heidät Hämeenlinnan rautatieasemalta. Karlbergin maisemiin tullessa tykit ampuivat kunnialaukauksia rauniolinnan – rakennettu 1887 – tykkitorneista ja isäntä oli vastassa lehmuskujan päässä upean renessanssityylinen huvilansa pihassa.

Naisvieraat saivat asettua everstin

Aulangon näkötorni kohoaa 33 metriä Aulangon vuoren korkeimmalta kohdalta, tornin korjaus saatiin valmiiksi elokuussa 2022. Tornin alapuolella oli maisemien katseluun 1886 tehty huvimaja, se purettiin 1930-luvulla. Lähetyskirjakaupan kortti on lähtetty 30.4.1921. Ilmakuva on varmaankin Karhumäen ottama.

huvilaan, miesvieraille oli oma vierastalonsa. Usean ruokalajin aterian jälkeen vieraat saattoivat joko lähteä uimaretkelle everstin rakennuttamille tekosaarille tai piknikille puistometsään. Ruokakorissa oli samppanjan ohella ehkä kartanon omien kasvihuoneiden eksoottisia herkuja, kuten viinirypäleitä, aprikooseja ja ananaksia. Jos vieraita halutti lähteä risteilylle everstin höyryaluksella, sehän sopi.

Hugo Standertskjöld suosi kivi- ja loushintatöitä, mikä näkyy alueen runsaina kiviaitoina ja pengerryksinä. Aulangolle rakennettiin graniittilinna, jota on 1900-luvun puolivälistä lähtien käytetty hämeenlinalaisen lapsi- ja nuorisoteatterin näytelmien esittämiseen.

Kevyemmiksi puistorakennelmiksi tehtiin erilaisia huvimajoja ja temp-

peleitä. Niissä kävelijä tai everstin vieraiden kärryt pysähtyvät levähtämään tai nauttimaan virvokkeita. Näistä huvimajoista ja temppeleistä on muutamia jäljellä, monet puiset rakennelmat lahosivat, ennen kuin jälkipolvet ymmärsivät niiden arvon. Metsälammen rannalla sijaitseva, uusgoottilaistyylinen, runsailla puukoristeilla koristeltu Ruusulaakson paviljonki on toinen alueella säilyneistä alkuperäisistä, Standertskjöldin aikaisista huvimajoista. Paviljonki lie 1890-luvulta. Toinen huvimajoista, tiilirakenteinen Onnentemppeleli sijaitsee korkealla kivikummulla rengastien varrella. Yksi huvimajoista on nykyisen golfkentän keskellä.

Kartanon puisto valeluolineen valmistui 1890-luvulla. Vanajaveden rannalla oli vierä vieressä Standertskjöld-

din istuttamia hopeapoppeleita ja valkoisia antiikin patsaiden jäljennöksiä. Ajan hammas on vienyt veistokset, eikä tiedetä, minne se ne vei.

Standertskjöld oli myös maanviljelijä, mutta ei niinkään Karlbergissa, siellä hänellä oli pääasiassa hedelmä- ja kasvitarhoja lämmitettävine kasvihuoneineen. On sanottu, että kasvitarhassa oli 1912 kaksitoista eri kasvi- ja hedelmähuonetta: viini-, aprikoosi-, lumu-, ananas-, kirsikka-, viikuna-, omena- ja päärynähuoneet. Suomessa nähtiin ensimmäistä kertaa appelsiineja Hugon kutsuilla. Erilaisia taimilavoja oli yli tuhat. Kasvitarhan pinta-ala oli useita hehtaareja. Kasvihuoneiden tuotteita eversti ei suostunut myymään, sen sijaan hän lahjoitti hedelmiä alustalaisilleen. Standertskjöld oli ankara, mutta alus-

Karlbergin rantaa, missä näkyy myös tekoluola, sekin on edelleen olemassa, mutta rannan patsaat ovat kadonneet, kuten myöskin palmut, kaktukset, itse kartano, tuulimylly ja saunarakennus.

Vasemmalla Ritarilinna eli Kavaljeerirakennus loistonsa päivinä, se säästy tulipalossa 28.1.1928. Oikealla palaneen pääranneksen paikalle seuraavana kesänä valmistunut tilapäinen ravintolarakennus.

talaisistaan huolta pitänyt työnantaja. Hän nautti katsoa juhlimista ja hänellä oli sellainen pähänpisto, että kaikkien piti juhlissa tanssia – tanssivat työntekijät saivat vapaapäivän töistä.

Standertskjöldin jälkeen

Hämeenlinnan kaupunki halusi saada Karlbergin hallintaansa ja aloittaa siellä matkailutoiminnan. Valtuusto teki vaikean päätöksen ostaa vuonna 1926 kartano valtavine maineen seitsemän miljoonan markan hintaan. Kartanoiden yhteinen pinta-ala oli yli 1700 hehtaaria ja rakennuksia oli yli 150. Hinta hirvitti kaupunginisiä ja Hämeenlinna ryhtyi myymään osia Karlbergista.

Valtio osti nykyisen puistometsän rauhoittaakseen ja pitääkseen sen avoimena. Kun Hugo Standertskjöld luopui Karlbergista, jäljelle jäänyttä osaa ryhdyttiin 1900-luvulla kutsumaan Aulangoksi.

Hämeenlinna oli pääosakkaana vuonna 1927 perustetussa Matkailukeskus Aulanko-Karlberg Oy:ssä. Hämeenlinnan kaupunki vuokrasi 1927 Aulangon tuolloin juuri perustetulle Matkailukeskus Aulanko-Karlberg Oy:lle, jonka piti tehdä paikasta matkailu- ja urheilukeskus. Standertskjöldin tahtona oli ollut, että puisto säilyisi jatkossakin kaikille avoimena ajanviettopaikkana.

Aulangon puistometsä ja itse kartano olivat olleet kaikille avointa matkailualueetta jo everstin aikana, joten

alueen siirtyminen kaupungin omistukseen tapahtui melko kivuttomasti. Puistometsä rauhoitettiin luonnonsuojelualueeksi 1930 Hämeen läänin maaherran päätöksellä.

Kartanon rakennuksiin perustettiin yleisölle avoin ravintola, mutta päärakennus kuitenkin paloi jo 28.1.1928. Palo oli huomattava ”tapahtuma”, se näkyi pitkälle. Kaupunki rakensi palaneen rakennuksen paikalle uuden, tilapäisen ravintolarakennuksen, joka sai kymmenen vuoden kuluttua väistyä nykyisen hotellin tieltä. Aulangon maine oli kasvanut sekä kotimaassa että ulkomailla, ja sen majoituskapasiteetti kävi lopulta liian pieneksi, joten

tilalle rakennettiin nykyinen funktionalististyylinen päärakennus, se valmistui 1938. Sen suunnittelivat **Märta Blomstedt** ja **Matti Lampén**.

Talvisodan aikana Aulangon hotelli toimi sotilassairaalana. Myös jatkosodan aikana hotelli oli varattu sairaalatoiminnalle, mutta silloin hotellia ei tarvittu. Sen sijaan se toimi Lappiin sijoitettujen saksalaisten joukkojen upseerien lomanviettopaikkana. Lomailevat saksalaisupseerit pysyttelivät enimmäkseen omiensa parissa, yhteydet kaupunkilaisiin jäivät vähäisiksi.

Sota-aikana vallinnutta elintarviketuloa torjuttiin omin keinoin, ja esi-

Uusi funktionalististyylinen päärakennus valmistui 1938, sen suunnittelivat Märta Blomstedt ja Matti Lampén. Taustalla nykyvät Karlbergin kasvihuoneet, nyt siellä on ratsastustalli ja oikealla oleville pelloille avattiin 1940 yksi Suomen ensimmäisistä golfkentistä – se tosin muutettiin sodan aikana perunapelloksi.

Onnentempeli on yhä olemassa Aulangon vuorta kiertävän tien varrella.

merkiksi vuonna 1940 käyttöön otettu Aulangon golfkenttä muutettiin perunapelloksi. Jatkosodan perunamaana palvelleesta kentästä muodostettiin uudelleen 9-reikäinen golfalue. Kenttä on yksi Suomen vanhimmista.

Kesäolympialaisten 1952 ajaksi Aulangon hotelliin ja Katajiston kartanon rakennuksiin majoitettiin neljäntoista maan viisiottelijat. Alueella olivat urheilijoiden harjoitustilat. Varsinaiset kilpailut käytiin kaupungin toisella laidalla Ahvenistolla.

Aulangon puistometsä siirtyi valtion omistukseen 1960-luvulla. Tänään Aulangon puistometsä on osa Hämeenlinnan vuonna 2001 perustettua kansallista kaupunkipuistoa. Sen hoidosta vastaa Metsäntutkimuslaitos. Luonnonsuojelualueeseen kuuluu myös luonnontilaista metsää. Puisto on vuosikymmenien aikana muuttunut yhä enemmän luonnonvaraiseksi, sillä monet Venäjältä tuodut taimet eivät ole kestäneet Suomen ilmastoa. Eräät Suomen luontoon alun perin kuulumattomat puulajit, kuten lehtikuusi ja pihtakuusi, ovat menestyneet Aulangolla.

Aulangon metsään perustettiin vuoden 2018 kesällä uusi luonnonsuojelualue, nimeltään Sibeliuksen Metsän suojelualue. Se on Aulangonjärven itäpuolella, kaupungin mailla.

Golfin lisäksi esimerkiksi ratsastus, tennis, pyöräily ja patikointi ovat mahdollisia ajanvietteitä Aulangon luonnossa, joka käsittää niin luonnontilaista metsää kuin huolella vaalittua puistomaisemaakin.

Korteista

Tässä esitetyt postikortit ovat **Kari Laakson** ja **Matti Parkkosen** kokoelmista. Tiedot ovat näistä kokoelmista, samoin erilaisista netissä löytyvistä Aulankoa ja Standertskjöldia koske-

vista kirjoituksista, muun muassa Mestähallitus, *Yleisradio*, *Hämeen Sanomat*, *Hämeenlinnan Lydia* ja niin edelleen.

Vanhin kortti on lähetetty 11.7.1901 ja toiseksi vanhin 31.12.1901. Vuodelta 1902 on kokoelmassa kaksi lähetettyä korttia ja vuodelta 1903 kuusi.

Yhdessä kortissa sanotaan: *Terveisiä palmustamasta, saanko minä niitä palmuja kun lupasitte? Olisitte eilen ollut täällä, niin olisitte saanut tanssia oikein koville!!*

Kustantajina niissä ovat olleet, kaikki ei ole tiedossa: Enok Rytkönen Hämeenlinna; Hämeenlinnan Uusi Kirjakauppa; Hämeenlinnan Uusi Kirja- ja Paperikauppa; Isaak Julfnin Kustannusliike ja Kirjakauppa Tampereella; Lähetyskirjakauppa, Hämeenlinna; Matkaravinto Oy, Rautatiekirjakauppa O/Y; Suomalainen Kirjakauppa Oy, ilmakuvia Veljekset Karhumäki

Ulkomaalaisia: Hans A. Hansson Lübeck; Knackstedt & Näther, Ijustryckeri, Hamburg 500; G. K. A. 77; Kunstanstalt Theodor Eisman, G.m.b.H, Leipzig 14; F.W. Schultz.

Finnairin lentokone Aulangon yllä, hotelli näkyy koneen takapäin alapuolella. Nykyinen golfkenttä näyttää olevan heinäpeltona.

Vanajaveden laivaliikenteestä

Lauri Poropudas

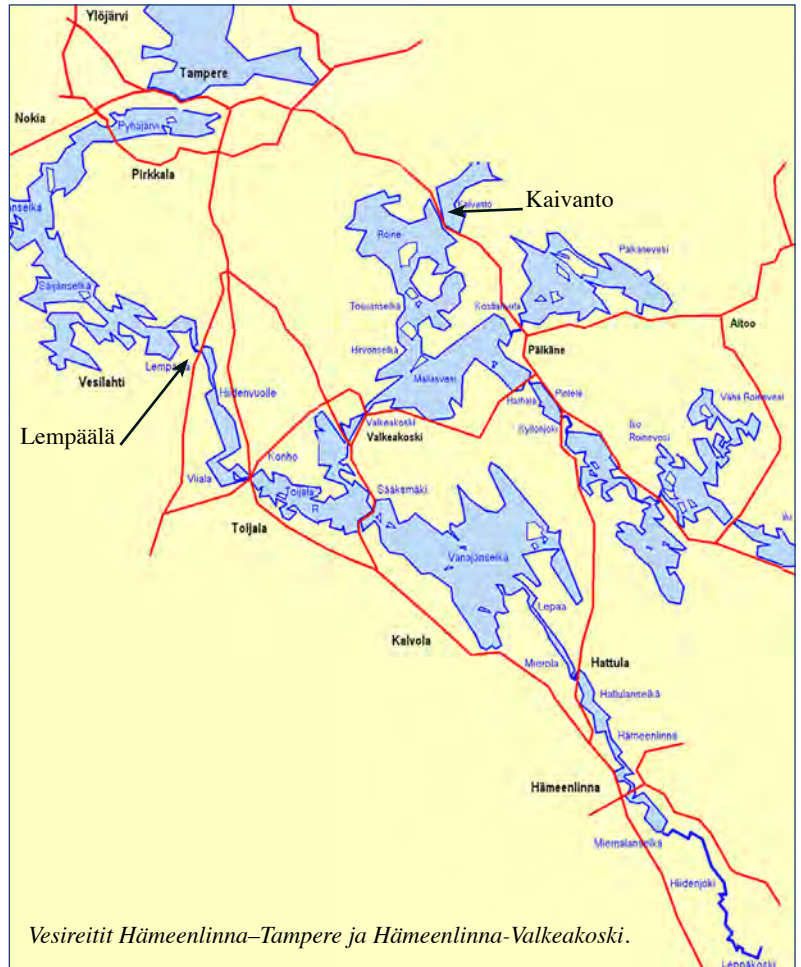
Höyrylaivaliikenne alkoi Vanajavedellä 1863. Erikoista tässä on se, että vasta ”rautatie teki välttämättömäksi laivankulun aikaansaamisen Hämeenlinnasta pohjoiseen päin”, kuten **K. O. Lindeqvist** (1858–1927) kirjoittaa Hämeenlinnan kaupungin historiassa.

Tampereelle oli syntynyt teollisuutta 1830-luvulta lähtien. Setä kehittyi nopeasti suurteollisuudeksi: Finlayson 1820/1836, Freneckellin paperitehdas 1842, Tampellan konepaja 1844/1856 ja pellavatehdas 1856/1861 ja Tampereen verkatehdas 1858. Idestamin puuhiomo 1865 Tammerkosken partaalle ja 1871 Nokialle toinen vastaava, Serlachiuksen puuhiomo Mänttään 1868.

Finlaysonin tehtaan puuvilla tuotiin Yhdysvalloista, koneet Euroopasta ja valmiit tuotteet myytiin pääosin Venäjälle, Pietarin alueelle. Suomessa ostovoima oli heikko ja markkinat kehittymättömät. Ennen rautatietä vesiliikenne oli tehtaille tärkeää. Näsijärven kautta kulki purjeventillä suuria lasteja ja ihmisiä Tampereen pohjoispuolelta. Pohjoisesta tuotiin etenkin polttopuuta. Hämeenlinnasta laivattiin Tampereen tehtaisiin raakapuuvillaa, pellavaa ja lumppeja. Paluukyydissä kuljetettiin tehdastuotteita. Myös muiden tehtaiden tuotteet piti saada markkinoille.

Erikoista on, että se oli rautatie, joka pakotti vesiliikenteen kehittämiseen Vanajalla, Hämeenlinnan ja Tampereen välille. Ja siinä sivussa alkoi vesiliikenne myös Valkeakoskelle ja sen takaisin vesistöihin. Rautateliikenne Helsingin ja Hämeenlinnan välillä alkoi 17.3.1862, mutta miksi vesiliikenne ei ollut välttämätöntä jo aiemmin?

Ensimmäinen höyrylaiva saapui Hämeenlinnaan 5.7.1863. Sitä ennen tavarat liikkivat Tampereelle ja sieltä maailmalle kesäisin hevoskyydillä, veneillä ja lotjilla soutajien ja purjei-

Vesireitit Hämeenlinna–Tampere ja Hämeenlinna–Valkeakoski.

den voimin. Talvisin tavara liikkui samoja vesistöjä pitkin jäitä pitkin.

Tampereen teollisuus tarvitsi kipeästi rautatietä, mutta sen rakentamiselle ei myönnetty määrärahaa – osin koska rannikon porvarit pelkäsivät vapaakaupunki Tampereen kilpailua. Osin siksi, että vesiteiden rakentaminen oli ajan aluepolitiikkaa, koskien perkaaminen toi maanviljelykselle lisämaata vesistöjen pintojen laskiessa. Uskottiin vahvasti vesiliikenteeseen. Päätettiin parantaa vesireittejä Hämeenlinnasta Tampereelle ja Valkeakoskelle.

Tuon ajan laivat uivat varsin matalassa vedessä, mutta ne olivat ongelmassa Lempäälän, Herralan, Lepaan ja Mierolan koskissa ja matalilla. Ja esi-

merkiksi **Adolf Törnngren** (1824–1895) johtaman Wanajavesi Ängsbåtsbolagin *Wanaja*-alus joutui neitsytmatkallaan 26.5.1867 pysähtymään Mierolan sillan luokse, koska silta oli liian matala. Niinpä Hämeenlinnan ja Mierolan välillä liikennöi toinen alus, josta ja johon matkustajat ja tavarat siirtyivät Mierolassa. Seuraavaksi vuodeksi yhtiö korotutti sillan omalla kustannuksellaan. Mierolan salmea oli perattu valtion myöntämin varoin 1860-luvun alussa.

Höyrylaivaliikenne

Ensimmäinen höyrylaiva ja ensimmäinen Hämeen vesissä kulkenut potkurilaiva *Ilmarinen* saapui Hämeenlinnaan 5.7.1863, kun Kuokkalan kos-

Elias Lönnrot, kuva Postin ehiökortista 2006.

Laivaliikettä:

Suomaa!!

Suomenpostin lähtevä muutenkin Höyryvene **„Urho“**

laukumäärät seuraavasti:

Maanantailla ja Torstailin kello 8 e. p. p. lähtee Hämeenlinnasta Suomalaisiin lähtipaikoihin Kariberg, Siikatalo, Suarisa, Varpila, Wentsala, Rabbentala, Ojala, Wälfäläinen, Wensala, Wensala, josta palas lauantai- päivänä ja lauantai-Hämeenlinnaan noin kello 8 i. p. p.

Tiistailin ja Perjantailin lähtee kello 11 e. p. p. Hämeenlinnasta Suomalaisiin lähtipaikoihin: Kariberg, Siikatalo, Suarisa, Varpila, Wentsala, Rabbentala, Suarisa, Wensala, Wensala, Wälfäläinen, ja palas lauantai- päivänä ja lauantai-Hämeenlinnaan noin kello 8 i. p. p.

Yö- matkain lauluttien marssilla olevien matkustajien lauantai- päivän lähtökäytöksen oia peräsielä.

Wensala lauluttarot alonut sinäin kello 11 e. p. p. Sunnuntaina, festi-

millona ja lauantaina on wensala- raitaanpaan pihempiä ja tyhempiä lauluttarot matkain, joiden wensala- raitaan paan lauluttarot H. Mattan puolesta.

Wenon S. S. 1 t. 30 r.

Höyryvene Toimi

millillä wensala- raitaan paan matkustajien ja lähtee joku päin.

Hämeenlinnasta Rabbentala kello 11 e. p. p. ja kello 8 i. p. p.

Rabbentalan Hämeenlinnaan kello 6.15 e. p. p. ja kello 5.30 i. p. p.

Joka maanantai, tiistai, perjantai ja lauantai

Hämeenlinnasta, Wälfäläisiin ja Ronnalaan kello 11 e. p. p.

Ronnalaasta Hämeenlinnaan kello 4 i. p. p.

Wälfäläinen kello millillä olemille lauluttarille.

Insättningar
till
Lifräntestalten
i Åbo emottagas och ombesörjas af
Wolter Höffeld.
boende i Garfvaren Helins gård.

Urho ja Toimin ilmoituksia kulkuvuoroita Hämäläisessä 29.5.1886.

Höyryalus- liikettä
Hämeenlinnan ja
Tampereen välillä ynnä
välipaikkojen kanssa ylläpitä-
wät säännöllisesti höyryalus-
set **Wanaja** ja **Elias Lönnrot**. Höyryalus
lähtee Hämeenlinnasta kello 6 e. p. p. ja
Tampereelta kello 8 e. p. p.

Ilmoitus Hämäläinen-lehdessä 10.9.1868 kertoo laivaliikenteestä Hämeenlinnan ja Tampereen välillä.

keä oli perattu ja matalassa vedessä liikkunut alus pääsi siitä avustettuna läpi paljon veden aikana. Sen sijaan raskaassa tavaralastissa oleva laiva ei siitä selvinnyt. Saman kosken nousi ylös vuonna 1866 myös siipiraslaiva *Wanaja*, mutta sen jälkeen kosken kautta ei kulkenut laivoja.

Ilmarinen oli rautarunkoinen höyrylaiva, sen rakensi Tampereen Pella- ja Rautateollisuus Oy:n konepaja 1862–1863. Törngren tarjosi alusta valtion ostettavaksi sillä ehdolla, että se pystyisi purjehtimaan omin voimin Tampereelta Hämeenlinnaan. Liikelle lähdettiin kesäkuun viimeisenä päivänä.

Uhkarohkea hanke onnistui, vaikka monet uskoivat, ettei rautalaiva pysyisi edes pinnalla. Kolmen vaikean mat-

kapäivän, lukuisten pohjakosketusten ja muiden kommellusten jälkeen – muun muassa portviini- ja sherrypullot särkyivät ja luotsi lensi yli laidan – kolhiintunut laiva ja miehistö juuttuivat vielä mutapohjaan Hämeenlinnan edustalla. Mutta laiva oli kunnossa ja kruunu totesi tehtävän suoritetuksi. Laiva sai uuden nimen *Udatsa*, jonka Törngren vuokrasi käyttöönsä.

Törngrenin laivayhtiöllä oli liikenteessä kruunulta vuokratut *Udatsa* ja Turussa rakennettu *Strela*, jotka liikennöivät Hämeenlinnasta Lempöisiin eli Lempäälään. Vuonna 1865 valmistunut **Hermann Kauffmannin** piirtämä siipirasalus *Elias Lönnrot* kulki vain Tampereen–Lempoisten väliä, sillä leveä alus päässyt ylös koskesta tai ei mahtunut myöhemmin

Lempäälän kanavaan. Tätä ennen tavaraliikenne kulki Lempäälän ja Tampereen välillä hevospeleillä.

Vuonna 1864 alkoi säännöllinen liikenne Hämeenlinnan ja Lempäälän välillä Venäjän kruunun omistamilla ja Törngrenin vuokraamalla laivoilla. Mierolan, Lepaan, Lahisten kylien ja Sääksmäen kirkonkylän kautta kuljettiin laivojen perässä lotjia tavarankuljetusta varten.

Hämeenlinnassa koetettiin hankkia omaa laivaa jo vuonna 1862, mutta se ei vielä onnistunut. Vuonna 1866 perustettiin Hämeenlinnassa *Wanajavesi Ängsbåtsbolag* eli Vanajaveden höyryalusyhtiö Adolf Törngrenin toimesta. Tampereen konepaja valmisti yhtiölle *Wanaja*-nimisen aluksen.

Uusi laiva saatiin pian, *Hämäläinen* kirjoitti 10.9.1868: ”Viime tiistaina laskettiin vesille Vanajaveden höyrylaivayhtiön kolmas höyryalus, joka sai nimen *Roine*. Luultavasti tulee se ensimmäiseksi kyntämään Mallasveden, Roinen ja Längelmäveden reittiä. Se on 65 jalkaa pitkä, raudasta tehty kahden propellerin käytettävä, joiden siivet ovat niin viistotut, että vaikuttavat samaan suuntaan. Se on ensimmäinen alus, joka Hämeenlinnassa on vesille laskettu sitte maailman luomisen”.

Lempäälässä pullonkaula

Tampereen ja Hämeenlinnan välissä oli kolme koskea, jotka estivät laivaliikennettä, suurimpana Lempäälän Kuokkalan koski. Ennen Lempäälän kanavan valmistumista siirrettiin ihmiset ja tavarat kannaksen yli Pyhäjärven Kirkkorannasta Vanajavedelle Lempoistenrantaan (nyt Uittoranta) ja päinvastoin. Se maksoi ja hidasti matkantekoa.

Järviä oli yritetty yhdistää onnistumatta jo 1700-luvun lopulla Rikalan kanavalla. Tamperelainen ruukinpatruuna **G. A. Wasastjerna** (1823–1905) esitti 1857 kanavan rakentamista Lempäälään. Wasastjernalla oli höyrylaivoja Pyhäjärvellä ja Näsijärvellä. Hän olisi aloittanut Tampere–Hämeenlinna-höyrylaivaliikenteen. Ehdotukseen palattiin 10 vuotta myöhemmin, kun rautatien rakentaminen viipyi. Senaatti päätti kanavan rakentamisesta 1867: katovuosina tuli kanavatyömaasta hätäaputyötä. Työt alkoivat vuoden lopulla 1867, mutta seuraavana vuonna loppuivat rahat ja työt keskeytyivät, vaikka laivaliikenne vilkastui jatkuvasti Tampereen ja Hämeenlinnan välillä.

Senaatti myönsi uuden määrärahan 1871 ja kanavatoita päästiin jatkaamaan huhtikuussa. Runsaan kilometrin mittaisen kanavan sulut avattiin liikenteelle syyskuussa 1873, kun Hämeenlinnasta tullut *Wanaja*-laiva kulki läpi kanavan. Laivan kannella oli maakuntamatkalla oleva Hämeen läänin maaherra **Hj. S. Nordenstreng** (1826–1890). Rannalla tapahtumaa todistivat lehtimiehet, Tampereelta pormestari **Fr. V. Procopén** (1852–1909) johdolla tullut juhlaväki sekä lempääläläiset.

Kanavan avajaiset

Lempäälän kanavan vihittiin 28.9. 1873. *Tampereen Sanomat* kirjoitti avajaisista muun muassa seuraavaa. ”Höyrylaiva Elias Lönnrot huutaa, pillittää kaupunkimme rannassa sunnuntai-aamuna tämänkuun 28. päivänä. Se houkuttelee huwimatkaa-

Lempäälä: keltaiset neliöt ovat paikoissa, joiden välin ihmiset ja tavarat joutuivat kulkemaan maata pitkin ennen Lempoisten kanavan valmistumista.

Postikortti kuvaa Lempäälän kanavaa.

ja Lemposten kanawalle, jota myöte tänään ensi kerran sitte maailman luomisen kulkewat höyryalukset. Halullisia sieluja keräytyy wankasti; itse höyryalus herraswäkeä täpösen täyteen ja suuri proomi työwäkeä. Kello lyö puoli kahdeksan ja laiwa lähtee piirtämään Lemposta kohti. Matkalla ei mitään erityistä tapahtunut, perille päästiin onnellisesti. Tänne saawuttua tulee Jatko-niminen höyryalus ja *Wanaja* meitä vastaan kanawasta ikään kuin sanoakseen meille terweiset wakuutukseksi, nyt on Lemposten kannas poikki, laske sisään waan, reikä on auki aiwan oikein. Me lähemme ja pääsemme onnellisesti,

teemme laiwoinemme päiwinemme koko 8 jalan hypähdyksen ylös päin. Hauskaa, hauskaa! Kanawan warret ihastuneita katsojia ihan täynnä. Warmaankaan emme aiwan suurella ”kaposella” aja, jos sanomme Lemposten kanawalla sinä päiwänä kello 12–1 välillä, jolloin laiwat kanawan läpi kulkivat, olleen 10 tuhatta henkeä.”

Tavarankuljetusyhtiön hallitus oli kutsunut läänin kuvernööriin ja muita Hämeenlinnan merkkihenkilöitä matkustamaan *Jatko*-laivalla, kun muiden, itse lippunsa maksaneiden, oli matkustettava *Wanajalla*.

Lastiproomu *Gustafilla* oli kunnia

Suomi, Hämeenlinna

Alukset Ahti ja Alli, Alli vanhan kanavan yläpuolella Valkeakoskella.

olla ensimmäinen liikennöivä laiva, joka kulki Lempoisten kanavan läpi vuonna 1873. Alus vei Tampereelta Hämeenlinnaan tehdastuotteita, tehdasraaka-aineita, voita ja elintarvikkeita. Kanava oli vihitty käyttöön edellispäivänä.

Seuraavana vuonna kanavassa oli peräti 1 300 sulutusta, joista huomattava osa oli matkustajalainoja. Vain pari vuotta myöhemmin, 1876 valmistui rautatie Tampereelle ja Lempäälän kanavan liikenne väheni jyrkästi.

Valkeakosken kanava

Toinen Vanajaveden vesiliikennettä lisännyt kanava rakennettiin Valkeakoskelle. Se yhdistää Mallasveden ja Rautonselän Vanajaveteen. Apianvirran avokanava Valkeakosken yläpuolella valmistui 1867 ja kaksi-

kammioinen Valkeakosken kanava 1869. Kanavan kautta alkoi heti sen valmistuttua vilkas tavaraliikenne Valkeakoskelle ja sen takaisille seuduille. Liikennettä tosin härittäsi laivareitin matala, noin 1,5 metrin syväys. Tämän reitin merkitys säilyi sittenkin, kun rautatieyhteys Tampereelle oli avautunut ja vesiliikenteen merkitys Hämeenlinnan ja Tampereen välillä väheni.

Vuodet 1874 ja 1875 olivat erityisen vilkkaita ja tuottoisia. Vanajavedellä ja Pyhäjärvellä liikkui tuolloin yhdeksän höyrylaivaa. Edes vuoden 1875 vähävetisyys ei haitannut yhtiöiden kannattavuutta. Tuolloin vettä oli niin vähän, että *Roine* ei päässyt kulkemaan läpi Valkeakosken kanavasta.

On vaikea kuvitella Valkeakosken

kehitystä myllykylästä teollisuuskaupungiksi ilman Valkeakosken kanavaa. Kanava mahdollisti yhtenäisen vesiliikenteen Tampereen itä- ja koillispuolelta Längelmävedeltä ja aina Hämeen pohjoisrajalla olevasta Mäntästä asti Vanajaveden kautta Hämeenlinnan ja Tampereelle – myös rautatien yhteyteen. Samalla myös Roineen vesistön ja Hauhon seudun vesiliikenne yhdistyivät Vanajaan.

Valkeakosken kosken energialla ja kanavalla oli tärkeä merkitys, kun tamperelaiset konttoristi **Carl Johan Helin** (1844–1902), apteekkariksi **Edvard Julius Granberg** (1823–1884) ja kauppias **Carl Oskar Willgren** (1832–1882) perustivat 1871 Valkeakosken Myllysaareen ensin puuhiomon ja sitten paperitehtaan. Näin alkoi syntyä Valkeakosken taajama, myöhemmin kauppala ja kaupunki.

Vanajaveden laivaliikenne Hämeenlinnan ja Tampereen välillä aika lailla loppui, kun rautatie Tampereelle ja Toijalan kautta Turkuun saatiin valmiiksi 1876. Jo syksyllä 1875 Vanajaveden höyryalusyhtiö myi laivansa; *Wanajasta* saatiin 8 300, *Elias Lönnrotista* 17 800 ja *Roineesta* 15 440 markkaa – työmiehen tuntipalkka oli tuolloin 0,21 markkaa. Laivaliikenne jatkui sen jälkeen pääasiallisesti Hämeenlinnan ja Valkeakosken välillä sekä Valkeakoskelta eteenpäin Länkipohjaan ja Längelmäelle.

Hämeenlinnan tavarankuljetus-

Urho-alus

Kolme höyrylaivaa: Wellamo, Wäinämöinen ja Koski.

osakeyhtiö aloitti 1873 säännöllisen rahtiliikenteen Hämeenlinnan ja Tampereen välillä aluksillaan *Alku* ja *Jatko*. Tampereen rautatien valmistuttua Tavarankuljetusyhtiö siirsi *Jatkon* kulkemaan Hämeenlinnan ja Valkeakosken väliä. Laiva lähti Hämeenlinnasta kello kahdelta iltapäivällä ja Valkeakoskelta kello kuusi aamulla.

Valkeakosken kanavasta *Jatko* kulki ensimmäisen kerran ylös keväällä 1874. Valkeakoskelta tuli muutamaksi vuodeksi *Jatkolle* päätte- ja talvisatama. *Hämäläinen* kertoi 24.5.1876 ”höyry-laiwa liikkeen” alkaneen kaupungissa vajaan viikkoa aiemmin, kun *Alku* ja *Jatko* olivat tulleet ”talvimajastaan” Valkeakoskelta ja aloittaneet säännöllisen liikenteen Hämeenlinnan ja Valkeakosken välillä.

Matkustajaliikenne

Laukon kartanon omistaja Adolf Törnren aloitti 1865 laivaliikenteen Tampere–Hämeenlinna-reitillä. Matkustajat tulivat toisella laivalla Pyhäjärveltä kirkon alle Kirkkorantaan, kävelivät tai tulivat kimpisuineen hevoskyydillä Vanajaveden puolelle nykyiseen Uittorantaan, jota silloin kutsuttiin Lempoisten rannaksi.

Lempälän kanava avattiin syyskuussa 1873, mutta kun 1876 valmistui rautatie Tampereelle, niin Lem-

päälän kanavan matkustajaliikenne väheni jyrkästi. Tosin aivan merkitystä vaille eivät sisävesilaiivat Hämeenlinnan ympäristössä jääneet Tampereen radan valmistumisen jälkeenkään. Esimerkiksi veljekset **Fredrik** ja **Adolf Kiuttu** rakennuttivat 1885 Hämeenlinnaan *Urho*-nimisen höyrylaivan, joka aloitti seuraavana vuonna liikennöidä Hämeenlinnasta Tyrvännön kautta Valkeakoskelle. Näihin aikoihin yhtiö painatti postimerkkejä, joita ei kuitenkaan tunneta kulkeneilla kohteilla.

Vuonna 1901 rakennettu *Kangasala*-niminen höyrylaiva oli Hämeenlinnan Höyrylaiva Oy:n omistuksessa ja

vuonna 1913 sen reittinä oli Hämeenlinna–Hakala, Sääksmäen Ritvalan kylässä. Vuonna 1907 valmistuneella Hämeenlinnan Höyrylaiva Oy:n matkustaja-alus *Pälkäneellä* oli vuonna 1923 reittinä Hämeenlinna–Valkeakoski–Aitoo Luopioisissa.

Hämeenlinnan moottorivene oy:n vene *Nopea* liikennöi Vanajavedellä kaupungin ja Mierolan väliä vuodesta 1908 alkaen. *Nopealla* oli pysäkki myös Kaupunginpuiston kivilaiturissa. Kivilaituri rakennettiin vuonna 1864 ja se sijaitsi suoraan Puistoravintolan alapuolella. Luultavasti paikalla oli jo ennen kivilaiturin rakentamista pienempi puinen tai kivinen laituri.

Otsakkeen ’Yleisöltä’ alla kirjoitetaan toukokuun alussa 1914 *Hämettäressä*, että ”Keski-Hämeen Vanajaveden reitti ei ole suinkaan maisemiensa puolesta huonoimpien Suomen laivareittien joukkoon luettava, mutta sillä reitillä kulkevien matkustajalaiivojen kulkuvuoroista on kuulunut valituksia jo useana vuonna”. Kirjoittaja jatkaa, että laivavuorot on sijoitettu kulkemaan peräkkäin ajamalla. Alukset ovat kuulemma kilpaillessaan ajaneet jopa toistensa päälle. Hämeenlinna–Tyrväntö–Sääksmäki-laiivat kuulemma lähtevät Hämeenlinnaan niin myöhään, ettei matkustaja ehdi torille kaupolle. Tästä on suurta haittaa, koska monet maanviljelijät käyttävät laivareittiä kauppatienään.

Purjehduskautta pyrittiin pidentämään avaamalla ja ylläpitämällä vesireittejä syksyisin ja keväisin. Jäätä murrettiin niin, että *Wellamo* ajoi jään päälle, jolloin se murtui laivan painon alla.

Kun laivoja ja niiden omistajia oli paljon, oli myös paljon eri- ja samannimisiä laivoja. Tässä Salmi, aiemmin Jatko. Jatkolla on ollut kymmenkunta eri nimeä.

Kuten tuosta 1914 kirjoituksesta ilmenee, alkoivat 1900-luvun alussa sisävesiliikenteestä puhuttaessa painottua matkailullisiin seikkoihin, vaikka höyrylaivat olivat maaseudun ihmisille tärkeitä arkielämän kulkuvälineitä. *Hämetär* julkaisee 28.5.1914 kirjoituksen otsikolla: ”Saadaanko Tampereen–Kangasalan–Hämeenlinnan reitistä nykyistään parempi matkailulinja”.

Kirjoituksessa todetaan Hämeenjärvien etuna lyhyt matka Helsingistä. Paitsi nopeampaa on myös rautatiematka Tampereelle tai Kangasalle

huokeampaa kuin Viipuriin tai Lappeenrantaan.

Ulkomaalaisten matkailijain luku on kuulemma ilahduttavan suuri ja lisääntyisi, jos kulkuneuvot olisivat paremmat, Hämeenlinnan–Pälkäneen–Kangasalan reittiä kulkee 1914 vain yksi höyryvene, jonka sanotaan olevan liian pieni matkailutarpeita varten. Kangasalalle tehdään ainoastaan kaksi matkaa viikossa. Höyryveneen lähtöaikojen ei katsota palvelevan matkailijoita. Eipä ole ihme, että jo havitellaan automobiililiikennettä niin Tampereen ja Kangasalan kuin

Vanajankin matkustajaliikennettä on mainostettu jo vuosikymmeniä, tässä Erik Bruunin mainosjuliste vuodelta 1957.

Pälkäneen ja Hämeenlinnankin välille.”

Laivaliikenne Hämeenlinnan satamasta Vanajaveden rannoilla oleviin asutuskeskuksiin oli vielä 1920-luvulla melko vilkasta. Liikenteessä oli muuan muassa Tampereella 1925 rakennettu Hämeenlinnan höyrylaiva oy:n *Hämeenlinna*-laiva. Se oli suurin kaupungin laivarekisteriin merkitty alus, peräti 28 metriä pitkä. Tämä ”Hämeenlinnan ylpeys laivaliikenteen alalla” liikennöi Hämeenlinna–Pälkäne–Aitoo-reitillä 1925–1929. Paikallinen höyrylaivaosakeyhtiö omisti lisäksi pienemmät *Laine*- ja *Roine*-nimiset höyryvenet, jotka liikennöivät Lahdentaan ja Hauhon reiteillä.

Yksityishenkilöiden omistamat pienet höyryvenet, muun muassa *Puisto*, *Nopea* ja *Kisaveikko*, kuljettivat matkustajia kaupungin lähistölle, Aulangon ja Kaupunginpuiston laitureille, jopa Mierolaan asti. Laivaliikenne hiljeni, kun matkustajat siirtyivät 1930-luvulle tultaessa käyttämään puolta nopeampia linja-autoyhteyksiä, ja Vanajaveden höyrylaivat myytiin tai romutettiin.

Vuonna 1940 perustettiin Laiva

Hämeenlinnassa oli kaksi satamaa, toinen sama kuin nykyinen kaupungin keskustassa ja toinen Sairiossa. Se oli tavaraliikennettä varten, sillä siitä oli ratayhteys vieressä olleelle ratapihalle. Elokuussa 1908 satamassa sattui onnettomuus, jossa kaksi tavaravaunua suistui laiturilta. Tästä löytyy tarkempaa tietoa Tavastforumista 4/2021.

Suomen vanhimmat laivapostimerkit: WANAJAVESI ÅNGBÅTSBOLAG, ilmeisesti vuodelta 1867. Merkit ovat kopioita Pietari–Riihimäki-rautatien sineistä. Myöhemmin merkeistä tehtiin jälkipainamia keräilijöitä varten, ne erottaa heikommasta kuvan laadusta.

Oy Matkailu. Varustamo kuljetti matkustajia ja tavaraa Hämeenlinnan, Aulangon ja Vehoniemen välillä. Liikennöinti päättyi 1947, mutta alkoi uudestaan 1949 Hämeenlinnan, Kangasalan ja Tampereen välillä vesibusseilla *Birger Jaarli*, *Vanaja* ja *Roine*, nyt Hopealinja-nimellä. Myöhemmin varustamo hankki myös *Aulanko* (1952) ja *Tampere*-laivat. 1980-luvulla laivoille annettiin englanninkieliset nimet *Silver Star* ja *Silver Swan* sekä 1996 *Silver Moon*.

Yhtiön nimeksi tuli 1964 Hopealinja ja vuodesta 2008 Suomen Hopealinja Oy.

Postiliikenne Vanajalla

Postinkuljetuksesta laivoilla määrättiin jo 1877, mutta vasta 1880-luvun lopulla se alkoi yleistyä, myös sisävesilaivoilla.

Postin kiertokirjeissä on mukana Näsijärven höyrylaivaposti vuodesta 1888 lähtien, mutta ensimmäinen maininta Vanajaveden kesäisestä laivapostista löytyy vasta vuodelta 1897, jolloin ilmoitetaan kuljetettavan kartoittamatonta – siis tavallista – postia ja sanomalehtiä Hämeenlinnan ja Valkeakosken välillä. Yleensä kiertokirjeissä kerrotaan myös laiva tai laivat, joilla postia kuljetetaan, mutta tässä sitä ei mainita.

Myöskään 1898 ei mainita laivaa, mutta 1899 postilaivaksi nimetään *Urho*, samoin 1900. Vuoden 1901 kiertokirjeen mukaan kartoittamatonta postia ja sanomalehtiä kuljetetaan Hämeenlinnan ja Kaivannon välil-

Vanajavesi-merkeistä tunnetaan myös mustia versioita, niiden todellista luonnetta ei tiedetä. Niiden kuva on paljon terävämpi ja niiden kuvassa on eroja aitoihin merkkeihin verrattuna.

lä, sekä Hämeenlinnan ja Monolan välillä sekä näiden välisillä laitureilla höyrylaivoilla *Kangasala* ja *Into*. Monola tarkoittanee Hauhon Monaalaa Vanajaveden suuren Kuhanselän pohjukassa ja Kaivanto taas on Kangasalla Tampereelta itään, nykyisen valtatie 12:n varrella.

Vuonna 1905 postinkulusta määrättiin kiertokirjeessä: ”e) kartoittamatonta postia ja sanomalehtiä Hämeenlinnan, Valkeakosken ja Kaivannon välillä sekä Hämeenlinnan ja Sääksmäen välillä höyrylaivoilla *Kangasala* ja *Into*.”

Vuosina 1906–1909 kiertokirjeessä sanotaan: ”e) tavallista postia ja sanomalehtiä Hämeenlinnan, Valkeakosken ja Kaivannon välillä höyryveneellä *Pälkäne* sekä Hämeenlinnan ja Sääksmäen pitäjän välillä höyryveneellä *Kangasala*.”

Kovin merkittävää postinkuljetus Vanajalla ei lie ollut, sillä nuo maininnat ovat paljon yleisempiä, kuin muilla vesitöillä, esimerkiksi vuonna 1909 kierokirje kuvaa osaa Tampereen alueen postiliikenteestä näin:

”14:o) kaikenlaatuista postia Kuruun kuljetetaan höyryveneellä *Aune*, joka lähtee Tampereelta joka arkipäivä kello 3 i. p. ja Kurusta kello 5 a. p., Toikkoon sekä sieltä höyryveneillä *Aune*, *Pohjola* ja *Tampere*, jotka kaksi viime mainittua lähtevät Tampereelta, *Pohjola* joka maanantai, keskiviikko ja perjantai kello 10 a. p. sekä *Tampere* joka tiistai, torstai ja lauantai kello 10 a. p.;

Yksityispostimerkkejä

Varhaisin todiste postin kuljetuksesta höyrylaivoilla Vanajan vesistöalueella ovat Wanajavesi Ångbåtsbolagin julkaisemat kolme laivapostimerkkiä. Yksityispostimerkeillä perittiin postilähetyksen maksu kahden eri sataman väliltä.

Merkit ovat punaisia, ovaalimuotoisia ja niiden maksuarvot ovat 10, 20 ja 25 penniä. Merkit tilattiin kotimaiselta painotalolta, joka oli erikoistunut muun muassa kirjeensulkijalipukkeiden painamiseen. Niinpä laivamerkkien muoto, kuva ja painoasu lainattiinkin kyseisen painotalon

Urho-laivan merkit jo edesmennen Jacobus Sundmanin kokoelmasta, oikealla melko uusi löytö, 25 pennin merkki.

aiemmin valmistamista Pietarin radan rakennustöiden kirjeensulkijoista.

Merkkejä tunnetaan vain leimamattomina, niinpä niiden julkaisu- ja käyttöajasta ei ole täyttä varmuutta. Vanhoissa saksalaisissa postimerkkialbumeissa on paikat näille ja niiden ilmestymisvuodeksi on mainittu 1867.

Näihin liittyy **Matias Frimodigin** hallussa olevat mustat vastaavat merkit, joiden merkitystä ei tunneta. Ne voivat olla koevedoksia tai väärenteit. Punainen värihän näkyy mustavalkoisessa kuvassa mustana, joten väärentäjä on voinut luulla merkkejään mustiksi. Tämän puolesta puhuu pienet erot mustissa ja punaisissa merkeissä. Vanajan laivayhtiön merkeistä tehtiin myös jälkipainamia keräilijöitä varten, ne erottaa lähinnä painojäljen heikommasta laadusta.

Tutkijat **Paavo Korhonen** ja **Heikki Sola** pitivät laivapostimerkkeinä ainoastaan Wanajavesi Ångbåtsbolagin sekä hämeenlinnalaisen Frederik Kiutun *Urho*-laivaansa varten 1880-luvulla julkaisemat laivapostimerkit. Niistä on hiljattain löydetty uusi 25 pennin versio aiemmin tunnetun 20 pennin ja kahden vedoksen lisäksi. *Urho* liikennöi vuodesta 1886 alkaen Hämeenlinnasta Valkeakoskelle. Postin kiertokirje vuodelta 1896 vahvistaa, että laivalla kuljetettiin tuolloin postia mainittujen paikkakuntien välillä.

Urho-laivalle julkaistujen postimerkkien ilmestymisvuodeksi *Lapeja Norma*-postimerkkiluettelot ehdottavat vuotta 1880, **G. W. Connellin** laivamerkkiluettelo taas vuotta 1886.

Lähteitä:

Matti Parkkonen Sairion junaturmasta, *Tavastforum* 4/2021

Ari Sirén: Jatkon tarina, *Korsteeni* 2006

Juha Valtonen Tampereen vesistöalueen laivaposti, *Tabellarius* 15, 2013

Heikki Heino kirjoituksia eri lehdistä Valkeakosken laivaliikenteestä, koottu artikkeliin Valkeakosken kanava laajensi Vanajan vesiliikennettä, *Tavastforum* 2/2022

Suomen Laivakalenteri

Hämeenlinnan Lydia

Hämeenlinnan kaupungin historia III ja IV

Hämeenlinnan kaupunginmuseon kuva-arkisto.

Vanajan vesiliikenteeseen liittyviä laivoja

Oheen on koottu Vanjalla liikkuneita aluksia. Tiedot on saatu eri teksteistä ja valokuvista. Lihavoitu teksti on laivan nimi.

s/s Ilmarinen 1863, potkurihöyrylaiva, > **Udatša** (Onni), Adolf Törngren ja Wanajawesi Ångbåtsbolag (1866) vuokrasi valtiolta

s/s Strela (Nuoli) 1864, Hämeenlinna–Lempainen, Adolf Törngren ja Wanajawesi Ångbåtsbolag vuokrasi valtiolta

s/s Elias Lönnrot 1865, siipirasalus 1865–1923 ensin Pyhäjärvellä välillä Tampere–Lempäälä 1865–1876 ja sen jälkeen Näsijärvellä ja Keurusellällä. 1986 valmistunut M/S Elias Lönnrot alkuperäisen dieselkäyttöinen replika. Adolf Törngren ja Wanajawesi Ångbåtsbolag

s/s Wanaja 1866, siipirasalus liikenne

noi Lempäälä–Hämeenlinna, Wanajawesi Ångbåtsbolag

s/s Roine 1868, höyryvene Hämeenlinna–Valkeakoski–Längelmäki, Wanajawesi Ångbåtsbolag

Lastiproomu **Gustaf**, oli ensimmäinen liikennöivä laiva, joka kulki Lempoisten kanavan läpi vuonna 1873

s/s Alku 1872, hinaaja rahtia Hämeenlinna–Tampere ja Hämeenlinna–Valkeakoski, Hämeen Tavarankuljetusyhtiö

s/s Jatko 1873, hinaaja rahtia Hämeenlinna–Tampere ja Hämeenlinna–Valkeakoski, myös matkustajia, Hämeen Tavarankuljetusyhtiö, 1881 kapteeni Anshelm Grahn

s/s Urho 1885, 1886 Hämeenlinna–Tyrväntö–Valkeakoski, 1909 Hämeenlinna–Mälkiäinen, veljekset Fredrik ja Adolf Kiuttu, Sääksmäen Höyrylaiva

1923–1931 > Hämeenlinnan Höyrylaiva Oy (1900)

s/s Toimi ilmoitus Hämäläisessä 29.5.1886 (Hämeenlinna–Lahdentaka)

Tyrväntö Monaalan rannassa 1892, Kauppayhdistys (museon kuva), **s/s Tyrväntö** 25.4.1931 (museon kuva)

Tavastehus Hämeenlinnassa 1890-luku, **s/s Tavastehus** Karlbergin rannassa (museon kuvat)

Tavastehus II Hämeenlinnan rannassa (museon kuva)

Pajulahti > **Kangasala**, Hämeenlinnan laiturissa 1918 jälkeen

s/s Kangasala 1901, 1913 Hämeenlinna–Hakala Sääksmäen Ritvallassa, Hämeenlinnan Höyrylaiva Oy (1900)

> **Pajulahti**

Into Monaalan rannassa 1892

Into 1901, Hämeenlinnan Höyrylaiva

Oy (1900), liikenteessä vielä 1939

Luopioinen > **Pälkäne** (museon kuva)

Pälkäne 1907, matkustaja-alus, 1923 Hämeenlinna–Valkeakoski–Aitoo Luopioisissa, Hämeenlinnan Höyrylaiva Oy (1900)

Luopioinen I 1911 maanviljelijä K. L. Vehonius

Nopea 1911 moottorivene Hämeenlinna–Mierola jne., Hämeenlinnan moottorivene oy, Hatunniemen laiturissa 1910–1920-luvulla (museon kuva)

Lokki 1914 Hämeenlinna–Tampere s/s **Hämeenlinna** 1925, ”Hämeenlinnan ylpeys laivaliikenteen alalla”, 1925–1929 Hämeenlinna–Pälkäne–Aitoo. Hämeenlinnan höyrylaiva oy **Tyrvöntö-** ja **Hämeenlinna** 1911

Aulanko 1911 pieni huvialus

Laine (museon kuva)

Laine, höyryvene

Apu höyryalus, kuva luokkaretkeläisiä 15.9.1925, 1928–1931 Työväenyhdistys > **Huvi** (museon kuva)

Tampere 1930, 1961 ja Hämeenlinnan laivarannassa 1969 (museon kuvat)

Häme 1903: entinen **Lauttakylä** 1928 asti, maanviljelijä Kustaa Erkilä 1929, Hämeen Faneritehdas Hämeenlinna 1933–1953 nimeksi Häme, Lahdentaan saha Tyrvöntö 1958–?, yksityinen omistaja 1992–, korjattuna Näsijärvellä 2002–, ? ja 6.1.1937 (museon kuvat)

Puisto, pieni höyryvene, yksityinen

Nopea, pieni höyryvene, kaupunki–Mierola, Hatunniemen laiturissa 1910–1920-luvulla (museon kuva), yksityishenkilön

Kisaveikko, pieni höyryvene, yksityishenkilön: nämä kuljettivat matkustajia kaupungin lähistölle, Aulangon ja Kaupunginpuiston laitureille, jopa Mierolaan asti.

Vesibussit **m/s Birger Jaarli**, **m/s Vanaja** ja **m/s Roine** kuljettivat matkustajia Tampereelle ja Kangasalalle, ja vesibussi **m/s Aulanko** alkoi vuonna 1952 liikennöidä Vanajavedellä. 1980-luvulla Hopealinjan laivoille

annettiin englanninkieliset nimet **Silver Star**, **Silver Svan** ja uusimpana **Silver Sky**.

Swahn, **Roine** ja **Tampere** 1989 (museon kuva)

Aulanko 1969 (museon kuva)

Valkeakosken suunnalla

Sama nimi voi esiintyä useammin, kun tiedot on saatu eri lähteistä. Aina ei kuitenkaan ole kyseessä sama alus, ja toisaalta osa aluksista oli pitkään liikenteessä, jolloin se esiintyy useassa eri lähteessä, mutta siitä ei voi kuitenkaan olla varma, onko kyseessä sama alus.

Roine 1877

Ahkerä 1893–1904

Walkiakoski 1889, > **Koski**

Wanaja 1896

Wuolle 1898

Wäinämöinen –1904

Weijo 1904?

Weijo 1904?–1915

Wellamo 1907–1969 oli myös jäänmurtaja, telakalla 1969–1970, varastomakasiinissa, 1981 Norvasto osti, nykyisin Walkiakosken Höyrylaiva OY, joka tekee sillä tilaus- ja yleisöristeilyjä.

Mallasvesi II ja **Mallasvesi III** 1911 **Wäinämöinen** 1919–1950-luvat, valmistunut 1892, entinen Mallasvesi II **Wirrat** 1911–1940-luvut, entinen Mallasvesi III, upotettu Apialahteen **Hauho I** 1920

Ahti 1920–1936, Murole Ångsåg 1898, Hauho-yhtiö 1918

Woima 1938–1943, 1895 **Joetar** > **Oiva** > **Tottijärvi** > **Tampere** >

Wanaja moottorihinaaja 1962

1900–1909: **hl Alli**, **hl Sampo**, **hl Tyrvöntö**, **hl Urho**

1910-luku: **hl Otso**, **hl Irma**, **hl Silva**, **hl Wellamo**

1920-luku: **hl Pälkäne**, **hl Luopioinen**, **hl Wanaja**

1930-luku: **hl Wäinämöinen**, **hl Wanaja**, **hl Pälkäne** telakalla, **Wellamo**

1940-luku: hinaaja **Hauho**, hinaaja **Koski**

1950-luku: **hl Heikki** Nokia Oy, **hl Wellamo**, **Roine**-vesibussi valmistui 1950 Porissa

muita: **Sorsa**, **Wexiö**, **Alku**, **Jatko**, **Into**, **Weikko**, **Kangasala**, **Apia**, **Dagmar**.

Pälkäne-laiva talvitelakalla.

Tehdään yhdessä keräilystä helpompaa!

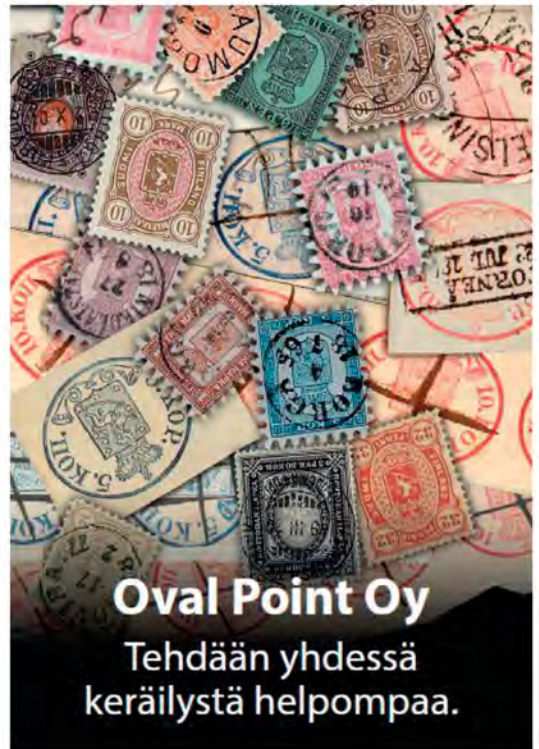
Oval Point Oy on Suomen suurimpia keräilykohteiden ostajia.

Ostamme jatkuvasti Suomen ja muiden maiden kohteita, kokoelmia ja eriä sekä kotimaisten että ulkomaisten keräilijöiden toimeksiannoista.

AINA KANNATTAA KYSYÄ TARJOUSTA!

Autamme ketterästi ja asiantuntevasti myös huutokauppatoimitusten optimoinnissa.

ARVOINTIKÄYNTJÄ KOKO SUOMESSA!

Isohampaisten mittaustyökalut

Isohampaisten tunnistusvalmennusta

Oval Point Oy, Eskolantie 17, 13720 PAROLA

Esa Kärkäs esa.karkas@ovalpoint.com

Puh. 0400-484737 (+358-400-484737)

www.ovalpoint.com

Suomen referenssikokoelma

Kokeile METSÄSTYS -palveluamme, kun etsit kohdetta, jota ei meinaa löytyä!

Klassisen Suomen varastomme on varmasti Suomen laajin, kerro mitä etsit.

Posti Green

We'll Meet Again

AuctionHouse international

Postiljonen

We value your collection

Postiljonen AB · Box 537 · SE-201 25 Malmö · Sweden

Tel. +46 40 25 88 50 · www.postiljonen.com · stampauctions@postiljonen.se